

ครูภูมิปัญญา ตำบลทุ่งโป่ง

จังหวัดขอนแก่น

มูลนิธิปิดทองหลังพระสืบสานแนวพระราชดำริ
และสถาบันส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมปิดทองหลังพระสืบสานแนวพระราชดำริ

ครุฑมีปัญญาตำบลทุ่งโป่ง

จังหวัดขอนแก่น

ที่ปรึกษา : นายการินย์ ศุภกิจวิเลขการ
: ศาสตราจารย์ ดร.ชาติชาย ณ เชียงใหม่

บรรณาธิการ : นางสาวหทัยรัตน์ พ่วงเซย
นายอนุชภูมิ จารุจินดา

ผู้เรียบเรียง : นางจารุวรรณ แก้วมหานิล เอ็นโธ

พิสูจน์อักษร : นางสาวไพเราะ บุญสุข

ประสานงาน : นางสาวเยาวลักษณ์ เตียวิสัย
นายประภาส ภูจิตร

พิมพ์ครั้งที่ 1 : มกราคม 2564 จำนวน 500 เล่ม

จัดพิมพ์โดย : ฝ่ายจัดการความรู้
สถาบันส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมปิดทองหลังพระสืบสานแนวพระราชดำริ
อาคารสยามทาวเวอร์ ชั้น 26 เลขที่ 989 ถนนพระราม 1 ปทุมวัน
กรุงเทพฯ 10330 โทรศัพท์ 02-6115000 โทรสาร 02-6581413
เว็บไซต์ www.pidthong.org
Facebook : มูลนิธิปิดทองหลังพระสืบสานแนวพระราชดำริ

ขอบคุณ : เกษตรกร ในพื้นที่โครงการพัฒนาและจัดหาน้ำในตำบลทุ่งโป่ง
อำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น
: เจ้าหน้าที่ และ อาสาสมัครพัฒนาหมู่บ้าน (อสพ.) ในพื้นที่โครงการพัฒนา
และจัดหาน้ำในตำบลทุ่งโป่ง จังหวัดขอนแก่น

พิมพ์ที่ : บริษัท บุญศิริการพิมพ์ จำกัด
โทร. 02-9416650 - 1

ครุ

ภูมิปัญญา

ตำบลดงโป่ง

จังหวัดขอนแก่น

เกริ่นนำ

ตำบลทุ่งโป่ง อำเภอบุรณรัมย์ จังหวัดขอนแก่น เป็นพื้นที่ใต้เขื่อนอุบลรัตน์ ที่ไม่ได้ใช้น้ำจากเขื่อน สภาพพื้นที่เป็นดินทรายไม่อุ้มน้ำ ชาวบ้านทำการเกษตร โดยอาศัยน้ำฝนตามฤดูกาล มูลนิธิปิดทองหลังพระสืบสานแนวพระราชดำริ จึงได้เข้าไปทำงานร่วมกับชุมชนในพื้นที่นี้ตั้งแต่ปี 2558 ภายใต้ “โครงการพัฒนา และจัดหาน้ำในตำบลทุ่งโป่ง” ซึ่งชาวบ้านเรียกกันติดปากว่า “โครงการปิดทอง หลังพระ” โดยนำแนวพระราชดำริทฤษฎีใหม่ไปประยุกต์ใช้ เพื่อให้ชุมชนในพื้นที่ แห่งนี้สามารถพึ่งพาตนเองได้ทั้งในระดับครัวเรือน และระดับชุมชน ตลอดจน เชื่อมโยงกับตลาดภายนอกได้

การพัฒนาเริ่มจากการจัดหาน้ำสำหรับทำการเกษตรให้ทั่ว 10 หมู่บ้าน ในตำบลทุ่งโป่ง ได้แก่ ปรับปรุงฝายและคลองส่งน้ำเดิมให้ใช้ได้ การต่อท่อส่งน้ำ และระบบสูบน้ำด้วยพลังงานแสงอาทิตย์ โดยเน้นให้ชาวบ้านผู้รับประโยชน์มาเป็นแรงงานหลัก ไม่มีการจ่ายค่าแรง เมื่อพัฒนาระบบน้ำแล้ว ได้ส่งเสริมให้ชาวบ้านทำการเกษตร ทั้งปลูกผัก และเลี้ยงสัตว์ เมื่อมีผลผลิตก็นำมารวมกลุ่มกันจำหน่าย โดยทางมูลนิธิฯ ได้หาตลาดมารับผลผลิต จนเกษตรกรสามารถปลูกพืชตามความต้องการของตลาดได้

จุดเด่นของการพัฒนาในพื้นที่นี้คือ มุ่งเสริมศักยภาพของกลุ่มการผลิต เพื่อรองรับการเป็นวิสาหกิจเพื่อสังคม (Social Enterprise) โดยเกษตรกรเข้าร่วมบริหารกลุ่มตั้งแต่แรก เช่น วิสาหกิจชุมชนผู้ปลูกอ้อยตำบลทุ่งโป่ง กลุ่มวิสาหกิจชุมชนปุย นอกจากนี้ มีภาคธุรกิจเอกชนมาร่วมทำงานกับกลุ่ม ได้แก่ บริษัทมิตรผล บริษัทเจริญโภคภัณฑ์ เป็นต้น ทำให้ชาวบ้านได้มีโอกาสเรียนรู้การบริหารการผลิตตามขั้นตอนตามแผนธุรกิจ ตั้งแต่ต้นทางการผลิตจนถึงตลาดปลายทาง

เรื่องราวของ “**ครุฑมีปัญญาตำบลงุ่มโป่ง**” ฉบับนี้ ได้รวบรวมความรู้ และประสบการณ์ของเกษตรกร ที่มีวิธีการทำเกษตรโดยใช้ความรู้ที่ได้สั่งสม มาด้วยตนเองอย่างหลากหลายแตกต่างกันไป ผสมผสานกับความรู้ที่ได้จาก โครงการฯ จนมาถึงวันที่สำเร็จหรืออยู่ในระดับที่ตนพึงพอใจ เกษตรกรเหล่านี้ เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านการพัฒนาความคิด ทักษะความชำนาญที่ดีขึ้น ตลอดจนชีวิตความเป็นอยู่และความสุขในครอบครัวที่เพิ่มพูน ซึ่งมีปัจจัยความสำเร็จมาจากการใช้ความรู้ และมีเหตุมีผลในการเลือกผลิต เปิดใจเรียนรู้กับเพื่อน ร่วมอาชีพ บวกกับความขยัน มุ่งมั่น ตั้งใจ และไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคทั้งปวง

จากเรื่องราวรายบุคคลต่างๆ ถือเป็นบทเรียนที่เป็นผลผลิตอันงดงาม ของการเป็นเกษตรกรพึ่งตนเองตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ที่สมควรเผยแพร่ บอกต่อความสำเร็จ ที่จะสร้างแรงบันดาลใจและผลักดันให้เกษตรกรหรือผู้ที่สนใจทั่วไป ให้หันมาสนใจ ริเริ่มเดินตาม ก้าวข้ามผ่านปัญหาและพัฒนาต่อยอดให้ก้าวหน้าต่อไปได้

ทางคณะผู้จัดทำต้องขอขอบคุณเกษตรกรเจ้าของเรื่องราว ที่ได้ถ่ายทอดบทเรียนจากเส้นทางชีวิตการทำเกษตรแบบพอเพียงทุกท่าน และเจ้าหน้าที่ในภาคสนามที่ให้ความช่วยเหลือเป็นอย่างดีมาโดยตลอด หวังว่าหนังสือฉบับนี้จะมีประโยชน์ต่อผู้ที่นำไปใช้ให้เกิดผลตามความคาดหวังที่วางไว้

ฝ่ายจัดการความรู้

สถาบันส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมปิดทองหลังพระสืบสานแนวพระราชดำริ
มกราคม 2564

สารบัญ

คำออน สมปาน การตลาดแบบบ้านๆ	08
จันทร์เพ็ญ ไชยคำ หญิงแกร่ง รับมือกับทุกปัญหา	16
หนูเหรีญ ถมภิรมย์ มะพร้าวแห่งความหวัง	22
พิกุล ไชยคลา ความรู้ นำทางและการวางแผนที่ดี	28
เกษม ไชยคลา ชยัน อดทน ลองผิดลองถูก	34
กิตตินันท์-พัชรี ไสดาววัน ความรู้พลิกฟื้นแพลงกวาง	40
ทองเลื่อน ถมภิรมย์ ทุ่งนาแห่งความสุข	46
สุนทร ไชยคลา เทคนิคการทำนาแบบใหม่	52
ณัฐนันท์ สุขใหญ่ การปลูกอ้อยแบบคนรุ่นใหม่	58
สะอาด อุษพันธ์ เพาะลูกไก่...เปลี่ยนชีวิต	64
จรรุญ สุขโนนทอง สุขใจได้เพาะพันธุ์ไก่ประดู่หางดำ	70
ละมัย น้อยคุณ ความรู้คู่คุณธรรม	76
วิรัตน์ วงศ์สทิพย์ ธนาคารชุมชน...ภูมิคุ้มกันของชุมชน	82

A woman with a joyful expression is the central figure. She wears a bright red jacket over a yellow top and a wide-brimmed hat with an orange interior and green exterior. She holds a large, round, green vegetable with prominent bumps, resembling a bitter melon, with both hands. The background is filled with the long, feathery fronds of palm trees under a clear sky.

คำออน สมปาน

การตลาดแบบบ้านๆ

“การทำเกษตรไม่มีวันเกษียณ
และเราก็มีรายได้ตลอด ตอนนี
ให้หลานมาช่วยและให้ตัวค
หลานค่าช่วยงานด้วย
เขาจะได้หวงแหนที่ดินผืนนี้
ด้วย เพราะเขารู้ว่ามัน
สร้างรายได้ให้เขา”

บทเรียนสอนใจ

คำออน สมปาน เกษตรกรหญิงแกร่งวัย 64 ปี ผู้สามารถทำไร่ทำนาใช้แรงได้เหมือนชายออกสามศอก ในอดีตวิถีชีวิตของแม่คำออนไม่ต่างอะไรจากชาวบ้านคนอื่นๆ ทำไร่ทำนา อาศัยท้องทุ่งเป็นบ้านหลังที่สอง ผลผลิตที่ได้ก็อาศัยน้ำท่าเข้าช่วย ปีไหนแล้งหรือน้ำท่วม ก็ลำบากหน่อย รายได้จะมีก็ตอนขายผลผลิตได้มาก่อนเดียวทีเดียว

เธอเล่าว่าเคยประสบปัญหาครั้งใหญ่ในการทำเกษตร เมื่อปี 2521 และปี 2522 ทั้งสองปีนั้น น้ำท่วมใหญ่ ข้าวที่ปลูกเสียหายทั้งหมด ชาวบ้านทุกคนต่างได้รับผลกระทบ ไม่มีข้าวกิน ต้องอาศัยข้าวบริจาค เธอเน้นลำบากกว่าใครอื่น

เพราะกำลังมีลูกอ่อน ต้องกระเสือกกระสนหนีความยากแค้นกันสุดกำลังกว่าจะผ่านมาได้ ความลำบากครั้งนั้นแม่คำออนจำฝังใจมาตลอด และได้เรียนรู้ว่า อย่าปลูกพืชชนิดเดียวเพราะมันคือความเสี่ยง แต่จงปลูกพืชที่ทดแทนกันได้ พืชที่ไม่ตายเมื่อน้ำท่วมหรือแล้ง

การพบกันระหว่างหญิงแกร่งกับโครงการฯ

ปี 2559 แม่คำออนได้รับหนังสือเชิญเข้าร่วมประชุมกับโครงการปิดทองหลังพระฯ เช่นเดียวกับเพื่อนเกษตรกรคนอื่น ๆ เธอบอกว่า ที่แรกคิดว่าเป็นการประชุมที่มีหน่วยงานภาครัฐมาชี้แจงเรื่องต่างๆ ให้เกษตรกรทราบแล้วก็จบไป แม้ชื่อโครงการจะแปลกๆ อยู่สักหน่อย

“ตอนนั้นที่ประชุมมีเจ้าหน้าที่มาถามว่ามีใครสนใจจะร่วมมือไหม พอเป็นเรื่องการเกษตร ในใจเราก็อยากร่วมมือกับเขาอยู่แล้ว เขาก็จะมีพืชให้เราเลือกว่าสนใจอยากปลูกพืชอะไร เขาจะช่วย ให้อะไรก็ปลูกพืชผักอยู่แล้ว ปลูกหลายอย่างด้วย ทั้งข้าว มันเทศ แตงกวา พริก มะเขือ ถั่วฝักยาว ก็คิดว่าจะให้เขาช่วยให้ฝึกเรางาม แต่พอได้รู้ได้ไม่ใช่ว่าแค้น เรามีพืชใหม่ๆ ที่เราไม่เคยเห็นมาสอนเรา”

แม่คำออนเป็นคนช่างสงสัย เมื่อมีเจ้าหน้าที่ที่โครงการปิดทองหลังพระฯ สนับสนุนให้มาสอน จะซักถาม หลังการอบรมหรือประชุมก็จะขอเวลาเจ้าหน้าที่ซักถามข้อสงสัยจนกว่าจะกระจ่างใจ

แม่คำออนนำเอาที่ดินทำกินทั้งหมดที่มี 55 ไร่ มาร่วมโครงการ พืชชนิดแรก
ที่แม่คำออนเลือกปลูกตามที่โครงการนำมาให้เลือก คือ ข้าวโพดหวาน ปลูกในที่นา
ช่วงหลังจากเก็บเกี่ยวแล้ว เธอเป็นคนแรกของหมู่บ้านที่ปลูกข้าวโพดหวาน เพราะ
เดิมเกษตรกรที่นี่ไม่เคยปลูก เพราะไม่นิยมและคาดว่าจะขายไม่ได้

นอกจากข้าวโพดก็ยังมีพืชอื่นๆ ที่แม่คำออนนำเข้าร่วมโครงการ ทั้งปลูกข้าว
ยางพารา มันสำปะหลัง อ้อย มะพร้าว พัก ถั่วฝักยาว มะละกอ มะเขือ และผักอื่นๆ
อีกหลายชนิดหมุนเวียนปลูก เมื่อเข้าร่วมแล้วเจ้าหน้าที่โครงการก็มาติดตาม ส่งเสริม
หาตลาดมาเพิ่มให้ การสนับสนุนจากโครงการ เป็นกระบวนการให้แม่คำออนได้เรียน
รู้จากตัวอย่างจริง โดยเฉพาะการไปศึกษาดูงานการทำเกษตรที่อื่น แล้วได้นำกลับ
มาใช้กับสวนแม่คำออน

ตัวอย่างเช่น การรักษาความชุ่มชื้นในดิน เพื่อประหยัดน้ำในหน้าแล้งด้วย
การทำระบบรดน้ำผักด้วยระบบน้ำหยด ที่เธอได้แนวทางมาจากการไปศึกษาดูงาน
ครั้งที่ไปยังจังหวัดสกลนครและกาฬสินธุ์ และวิธีการกันตลิ่งพังและเก็บความชุ่มชื้น

ในดินด้วยการปลูกหญ้าแฝกกั้นตลิ่งน้ำ
แม่คำออนได้ดัดแปลงแนวคิดนี้มาใช้
กับการปลูกต้นมะพร้าว

“เราเองมีมะพร้าวที่จะปลูกอยู่แล้ว เลยเอามาศึกษากับพื้นที่ตนเอง เราคิดว่ารากมะพร้าวก็เป็นรากพุ่ม ขอบเขตรากแผ่ไปได้กว้างน่าจะสามารยยึดตลิ่งได้ดี ซึ่งเมื่อปลูกแล้วก็ยึดได้ดีจริงๆ”

แม่คำออน มักแนะนำเพื่อนเกษตรกรเรื่องการใช้พืชธรรมชาติไล่แมลง เพื่อลดการใช้สารเคมี เช่น ใช้น้ำส้มคว้นไม้ตามที่โครงการสอนให้ทำ นอกจากนี้แม่คำออนลองใช้เปลือกจากหั่วกลอย ที่ปกติมีฤทธิ์เป็นพิษ สามารถไล่แมลงได้ไม่ต้องใช้สารเคมี เปลือกของหั่วกลอยนั้นฤทธิ์รุนแรงเามาไล่เพลี้ยในถั่วฝักยาวได้ นอกจากนี้ยังใช้น้ำจากหน่อไม้ดองไล่แมลง ไล่เพลี้ยโดยไม่ต้องใช้ยาฆ่าแมลงที่อันตรายด้วย

ความภาคภูมิใจ

ที่ดินผืนนี้ได้สร้างความสุขความอิ่มเอิบใจให้แม่คำออนหลายเรื่อง เรื่องหนึ่งเธอเล่าว่าคือความประทับใจที่คุณชาย (หม่อมราชวงศ์ดิศนัดดา ดิศกุล) มาดูแปลงเกษตรของตน ก่อนคุณชายจะมา เธอกังวลเป็นอย่างมาก เพราะกลัวจะพูดไทยไม่ถูกต้อง ปกติก็พูดแต่ภาษาอีสานอย่างเดียว

วางแผนปลูกผักโดยใช้ตลาดนำ

ปัจจุบันแม่คำออนมีรายได้จุนเจือครอบครัวตนเองและครอบครัวลูกที่มาช่วยงานในแปลงได้ตลอดทั้งปี โดยการวางแผนปฏิทินการปลูกพืช ให้สอดคล้องกับปฏิทินตลาด นั่นคือ ตลาดที่แม่คำออนขายผักจะมีสองสาย สายแรกคือ สายบางแสน ซึ่งเธอได้มาจากการหาตลาดเอง นำผักไปส่งด้วยตนเอง

ส่วนสายที่สองคือ ตลาดที่โครงการหาให้ เช่น การไฟฟ้าพลังความร้อน งานเกษตรแฟร์ โรงพยาบาลของมหาวิทยาลัยขอนแก่น โรงแรม เป็นต้น ซึ่งตลาดที่โครงการหาให้นั้นไม่ได้เป็นตลาดที่ขายได้ทุกวันเช่นตลาดสดทั่วไป เป็นตลาดที่เป็นครั้งๆ แต่สม่ำเสมอ เช่น งานเทศกาลที่มีระยะเวลาจัดปีละครั้ง ตลาดที่สามารถขายได้ระยะยาว ในหนึ่งปี รวมถึงการส่งไปยังงานกิจกรรมต่างๆ เป็นต้น

แม่คำออนจะมีปฏิทินตลาด ผักอยู่ในใจจากนั้น คัดเลือกพืชที่จะปลูกตามความต้องการตลาด ตลาดในโรงพยาบาลจะเน้น

“คืนก่อนคุณชายจะมา แม่นอนไม่หลับเลยซ้อมพุดอยู่ทั้งคืน” แม่คำออนเล่าพลางหัวเราะ โชคดีที่คุณชายให้ความเป็นกันเองและชื่นชมการทำงานของเธอนานนั้นจึงผ่านพ้นไปด้วยดี กลายเป็นความภูมิใจที่ประทับอยู่ในใจของแม่คำออนมิรู้ลืม

จากนั้นก็มีคนภายนอกสนใจมาดูแลแปลงเกษตรของแม่คำออนอยู่เรื่อยๆ มีทั้งอาจารย์มหาวิทยาลัยมาสัมภาษณ์และใครต่อใครเข้ามาพูดคุยด้วยจนเธอจำไม่หมด ที่พิเศษอีกอย่างสำหรับแม่คำออนคือ หลังเข้าร่วมกับโครงการก็คือเธอมีโอกาสนั่งเครื่องบินไปพุดให้คนฟังในโรงแรมที่กรุงเทพฯ ด้วย

ผักทำอาหาร ตลาดขายส่งเน้นผักทั่วไป ตลาดงานเทศกาลต้องมีผักพิเศษ ผักหายากร่วมกับผักทั่วไป เป็นต้น เมื่อรู้ความต้องการตลาดแล้ว ก็วางแผนการปลูกพืช โดยชนิดพืชและระยะเวลาเก็บเกี่ยวก็จะพอดีกับตลาด การวางแผนเช่นนี้ ทำให้แม่คำออนมีรายได้สม่ำเสมอ

การมีรายได้ที่แน่นอนและสม่ำเสมอ เกิดจากที่แม่คำออนเลือกปลูกผักที่รู้ว่า จะได้เงินเท่าไร โดยเลือกผักที่ไม่เน่าเสีย ง่ายหรือบอบบาง จำพวกผักอายุสั้นและ ต้องเก็บรักษาอยู่ยาก เพื่อไม่ให้เกิดความเสี่ยงว่ากว่าจะได้ขาย แม่คำออนจึงไม่ปลูกพวก ต้นหอม ผักชี แต่เลือกปลูกผักที่อยู่ได้นาน เป็นที่ต้องการของตลาด ผลิตได้ตลอดปี เช่น พริก ถั่วฝักยาว พักทอง แตงไทย เป็นต้น โครงการปิดทองฯ ช่วยเพิ่มตลาดและเป็นการเพิ่มรายได้ให้แม่คำออนอย่างชัดเจน ถ้าขายเองจะได้

3,000-4,000 บาท แต่การไปขายตามพื้นที่ที่ปิดทองที่แนะนำจะได้รายได้ต่อวันตั้งแต่ 3,000-9,000 บาท เป็นต้น

รูปแบบการทำเกษตรของแม่คำออนจึงเป็นการปลูกพืชอย่างมีการวางแผนเป็นลำดับ คือเลือกพืชให้เหมาะสมกับฤดูกาล พืชที่ต้องใช้น้ำก็จะปลูกหน้าฝน เมื่อเก็บเกี่ยวแล้วจะปลูกอย่างอื่นต่อไป ขณะเดียวกันที่ดินทั้งหมดจะไม่ปลูกพืชอย่างใดอย่างหนึ่ง แต่จะปลูกพืชหลายชนิด แบ่งระยะเวลาปลูกให้มีส่วนเวลาที่พืชให้ผลผลิตต่อเนื่องกัน จะทำให้สามารถเก็บเกี่ยวขายได้ตลอดปี ส่วนพืชอาหารแน่นอนแม่คำออนวางแผนให้มีอาหารเลี้ยงครอบครัวได้เหลือเพื่อตลอดปี จนได้ขาย สร้างรายได้ร่วมกับ

พืชผักอื่นๆ อยู่แล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อแม่ได้ขอรับการติดตั้งระบบน้ำหยดภายใต้การสนับสนุนจากโครงการในปี 2563 นี้ยิ่งทำให้แม่คำออนมั่นใจและมีความกล้าที่จะทำเกษตรผสมผสานนี้ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

ปัจจุบันสมาชิกโครงการปิดทองฯ ได้ตลาดส่งผักให้ห้างเทสโก้โลตัส ซึ่งการส่งผักเข้าห้างต้องมีความรับผิดชอบ ส่งให้ตรงเวลาและปริมาณตามที่ตกลงกับห้างไว้

“ทุกๆ วันที่ดูแลพืชผักต้องมีความขยันและรับผิดชอบ จึงจะสามารถข้ามผ่านอุปสรรคจนมาเย็นแก่รุ่งเช่นทุกวันนี้ได้” แม่คำออนสรุป

ความหวังในความกังวลกับอนาคตที่ยาวมาไม่ถึง

หลังจากการเกษตรที่มั่นคงแล้วแม่คำออนมีความตั้งใจจะพัฒนาที่ดินทำเกษตรแปลงนี้ต่อไป ให้มีน้ำบาดาลและไฟฟ้าจากพลังแสงอาทิตย์เพื่อให้สามารถเข้ามาอยู่รักษา

ดูแลที่ดินได้สะดวกขึ้นและเพิ่มศักยภาพการทำเกษตรให้มากขึ้น

จากที่เคยถูกน้ำท่วมจนแม่คำออนต้องอดข้าว วันนี้ ที่ดินผืนนี้ได้สร้างรายได้คืนมาให้เธอสร้างรอยยิ้มให้คนในครอบครัว แม่คำออนยังเป็นห่วงว่าลูกของเธอจะขายที่ดินหากเธอแก่ตัวไป นั่นเป็นเพราะผืนดินนี้ให้ชีวิตแก่เธอ

เธอบอกว่าอยากให้ลูกและหลานมาทำเกษตรด้วย ตอนนี้ยังมีลูกมาช่วยแต่หลังจากนี้ก็กลัวว่ารุ่นหลานจะไม่สนใจ แม่คำออนจึงพยายามให้หลานได้มาคลุกคลีในแปลงเกษตรที่เธอทำเพื่อจะได้ซึมซับ จะได้เห็นคุณค่าของเงินที่ได้มาจากการต้องลงมือลงแรงด้วยตัวเอง และมาจากพืชผักผืนดินที่แม่คำออนรัก

นางคำออน สมปาน อายุ 64 ปี
บ้านห้วยยาง หมู่ที่ 8 ต.ทุ่งโป่ง
อ.อุบลรัตน์ จ.ขอนแก่น

จันทร์เพ็ญ ไชยคำ หญิงแกร่ง รับมือกับทุกปัญหา

เส้นทางอันทุลักทุเลของชีวิต

จันทร์เพ็ญ ไชยคำ หญิงแกร่งวัย 52 ปี เป็นคุณแม่เลี้ยงเดี่ยว ทำมาหาเลี้ยงลูกๆ ในวัยไล่เลี่ยกัน 3 คน มาหลายปี ความตั้งใจของแม่จันทร์เพ็ญไม่ได้ต่างจากคุณแม่รายอื่นๆ คืออยากให้ลูกๆ ได้เรียนหนังสือสูงสุดตามที่ลูกต้องการ แต่ภาวะเศรษฐกิจที่ฝืดเคืองทำให้เธอสามารถส่งลูกๆ ได้แค่ระดับ ปวช.

แม่จันทร์เพ็ญ ล้มลุกคลุกคลานจากการปลูกอ้อยและมันสำปะหลังส่งโรงงานมาหลายครั้ง ทั้งจากปัญหาผลผลิตเสียหายเพราะสภาวะดินฟ้าอากาศที่แปรปรวน และจากปัญหาราคาผลผลิตตกต่ำ แม่จันทร์เพ็ญเล่าว่า เมื่อปี 2528 เธอปลูกอ้อยส่งโรงงานได้เป็นจำนวนมาก แต่กลับติดหนี้โรงงานถึง 30,000 บาท ซึ่งถือว่าเป็นเงินจำนวนสูงมากในยุคนั้น เธอต้องนำเงินที่ได้จากการขายข้าวไปผ่อนชำระนานถึง 4 ปี (2528-2531) กว่าที่จะหลุดพ้น

ปี 2534 กรมชลประทานมีระบบผันน้ำมาจากเขื่อนอุบลรัตน์มาใช้ในพื้นที่เกษตร ทำให้การปลูกอ้อยของเธอได้ผลผลิตดีขึ้น แต่ด้วยความที่ปลูกอ้อยอย่างเดียว ทำให้รายได้ของเธอก็ยังไม่แน่นอน บางปีอ้อยก็ราคาดี แต่บางปีราคากลับตกต่ำจนขาดทุนอยู่ยบ ต่อมาเธอเริ่มหันมาปลูกผักไว้กินเอง ผักที่ปลูกให้ผลผลิตที่ดีมาก เธอ

จึงคิดอยากจะปลูกขาย แต่ไม่สามารถหาแหล่งจำหน่ายได้ รายได้จึงยังคงมาจากการขายอ้อยเป็นหลักซึ่งก็ทุลักทุเลมาตลอด

จุดเปลี่ยนของชีวิต

แม่จันทร์เพ็ญได้เข้าร่วมโครงการกับปิดทองหลังพระฯ เมื่อปี 2560 ในกิจกรรมการปลูกผักในการเข้าร่วมประชุมกับปิดทองครั้งแรก เธอถูกถามว่า *“ถ้าคุณมีน้ำแล้วคุณอยากจะทำอะไร”* จากความชอบและประสบการณ์ที่เคยปลูกผักเธอจึงตอบคำถามนั้นว่า อยากปลูกพืชผักเศรษฐกิจที่มีตลาดรับซื้อชัดเจน นั่นจึงทำให้โครงการปิดทองหลังพระฯ เข้ามาสานฝันที่มีมานานของเธอ โดยสร้างระบบตลาดรับซื้อในราคาที่เป็นธรรมขึ้น และแม่จันทร์เพ็ญได้เรียนรู้เรื่องการปลูกพืชผักให้มีมาตรฐานจีเอพี (GAP)¹ โดยโครงการช่วยนำวิทยากรมาถ่ายทอดความรู้ให้

¹ GAP คือ Good Agricultural Practice มาตรฐานตามระบบจัดการคุณภาพพืชที่กำหนดโดยกรมวิชาการเกษตร

พืชที่แม่จันทร์เพ็ญเริ่มปลูกในปีแรกคือ มะระจีนกับผักเขียว ซึ่งแค่ปีแรก ผลผลิตของเธอก็กลายเป็นสินค้าที่สามารถส่งขายให้ห้างแมคโคร แม่จันทร์เพ็ญเล่าว่า สินค้าผักต้องผ่านมาตรฐาน 8 ข้อ โดยเธอหยิบยกบางข้อที่สำคัญและจำได้ขึ้นใจ เป็นตัวอย่าง 1) พื้นที่ปลูกต้องไม่อยู่ใกล้แหล่งปฏิภูล 2) มีการควบคุมดูแลการใช้สารเคมีให้อยู่ในเกณฑ์ที่ปลอดภัย 3) มีมาตรฐานในการเก็บและดูแลรักษาอุปกรณ์เครื่องมือ รวมถึงการเก็บเกี่ยวที่ถูกต้องตามกฎหมายที่กำหนด ข้อกำหนดเหล่านี้แม่จันทร์เพ็ญสามารถปฏิบัติตามได้อย่างไม่

ยากเย็น ส่วนเกณฑ์มาตรฐานที่ยากที่สุดแม่จันทร์เพ็ญยอมรับว่า การจดบันทึกการปลูก บันทึกยี่ห้อเมล็ดพันธุ์และแหล่งที่มา รวมถึงตารางบันทึกการดูแล คือสิ่งที่เธอไม่ถนัดนัก

ไม่เพียงแต่เธอที่รู้สึกเช่นนั้น สมาชิกคนอื่นๆ ในกลุ่มต่างก็รู้สึกแบบเดียวกัน เพราะทุกคนคิดว่าตนเองไม่รู้หนังสือ ปัญหาข้อนี้ถึงกับทำให้สมาชิกถึงเลที่จะเข้าร่วมกับโครงการ “มันรู้สึกลัว เพราะเราคิดว่าเรียนหนังสือมาน้อย ไม่เคยทำอะไรแบบนี้ แต่พอทำจริงๆ ทำเรื่อยๆ หลายๆ มากก็สามารถทำได้สบาย” เธอกล่าว และแสดงความคิดเห็นให้ฟังอีกว่า การจดบันทึกจะทำให้เห็นคุณค่าของสิ่งที่ลงทุนลงแรง และเห็นคุณค่าของเวลา

“แต่ก่อนเรานั่งรอเวลา แต่ทุกวันนี้เราวิ่งตามเวลาแทบไม่ทัน” เธอกล่าวอย่างผู้รู้วาทึกนาที่ที่ทุ่มเทให้กับการปลูกผัก จะส่งผลคืนมาในรูปผลผลิตที่น่าพอใจอย่างแน่นอน

ประสบการณ์ที่ได้เข้าร่วมกับโครงการปิดทองหลังพระฯ ทำให้ทุกวันนี้แม่จันทร์เพ็ญมีความรู้และประสบการณ์ในการปลูกผักมากกว่าแต่ก่อนเป็นอย่างมาก เธอรู้ว่าการปลูกแบบอิงธรรมชาติ โดยใช้ธรรมชาติรักษาธรรมชาติ ใช้จุลินทรีย์สังเคราะห์แสง ไตรโคเดอร์ม่า ใช้น้ำหมัก ปุ๋ยหมัก ในทุกขั้นตอนการปรับปรุงดิน บำรุงใบและผล รวมถึงฆ่าแมลง จะทำให้ปัญหาต่างๆ ที่มักเกิด

ขึ้นกับเกษตรกรปลูกผักทั่วไปประสบ ทุเลาเบาบางลงถึงขั้นไม่มีเลย

นอกจากนี้แม่จันทร์เพ็ญยังทุ่มเทเวลาให้กับการคิดค้นเรื่องปุ๋ยเตรียมดิน และบำรุงพืชด้วยตนเองอีกด้วย เธอเล่าว่า เรียนรู้และดัดแปลงเทคนิคดังกล่าวมาจากความรู้ที่เข้าร่วมฝึกอบรมอย่างสูตรดินมีเดียหรือดินเพาะกล้าของเธอจะประกอบไปด้วย ขี้เป็ด ขี้เลื่อย แกลบดำ ดินทราย (ดินผสมทรายละเอียด) และจุลินทรีย์สังเคราะห์แสงไตรโคเดอร์มา แม่จันทร์เพ็ญเล่า

ว่าดินมีเดียที่ผลิตขึ้นดังกล่าวจะไม่มีส่วนผสมกากน้ำตาล แต่จะใส่จุลินทรีย์สังเคราะห์แทน เธอกล่าวอย่างภาคภูมิใจว่า “การเตรียมดินมีเดียแบบนี้สามารถลดต้นทุนได้เยอะมาก เพราะถ้าซื้อ ต้องเสียเงิน 350 บาทต่อกระสอบ กระสอบละ 50 กิโลกรัม”

แต่ที่สำคัญกว่านั้น เธอยืนยันจากประสบการณ์จริงว่าการใช้ดินมีเดียที่ผลิตขึ้นเองทำให้พืชเติบโตได้ดีกว่าซึ่งตอนนี้เธอได้ถ่ายทอดเทคนิคให้สมาชิกในกลุ่มนำไปผลิตด้วยตัวเองหลายราย

ก้าย่างอันมันคง

เมื่อทำงานร่วมกับโครงการปิดทองหลังพระฯ มารยะหนึ่ง จากที่แม่จันทร์เพ็ญเป็นแรงงานหลักเพียงคนเดียวในสวน เธอยังได้ยกระดับการทำงานตามคำแนะนำของหัวหน้าโครงการฯ โดยการจับคู่ทำงานกับเพื่อนเกษตรกรคนอื่นอีกด้วย ทั้งนี้ก็เพื่อจะได้ช่วยเหลือกันในเรื่องแรงงาน ให้ทันฤดูกาลการปลูกผักแต่ละชนิด แม่จันทร์เพ็ญได้จับคู่กับแม่บุญเรือง ต้นโกลีซึ่งสมาชิกคนหนึ่งของกลุ่มที่รู้จักกันตอนเข้าฝึกอบรม คนสองคนเมื่อมีแนวคิดแบบเดียวกัน จับคู่กัน แลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน จนกลายมาเป็นคู่หู การงานที่ลงแรงของแต่ละคนก็ยิ่งให้ผลผลิตตามที่หวัง

แม่จันทร์เพ็ญมีรายได้จากการขายผักเดือนละไม่ต่ำกว่า 10,000 บาท แต่สิ่งที่เกิดขึ้น ทำให้แม่จันทร์เพ็ญถึงกับบอกว่า ถ้าไม่มีโครงการปิดทองหลังพระฯ ปานนี้ก็คงยังหวังพึ่งแต่รายได้จากอ้อยหรือมันสำปะหลัง แต่เมื่อโครงการเข้ามาช่วย เธอมีหนทางในชีวิตมากขึ้น “ถือได้ว่าปิดทองเป็นแม่ทุน ที่ให้ทั้งเงินทุนและต้นทุนความรู้” เธอกล่าว

กันได้บ้างแล้ว” เธอกล่าวอย่างมั่นใจ

ไม่เพียงแต่การฝึกทำบัญชี เธอ
ยังมั่นใจอีกว่าต่อไปกลุ่มของเธอจะต้อง
เข้มแข็งขึ้นเรื่อยๆ เพราะมีการเรียนรู้
ฝึกฝนในเรื่องอื่นๆ อีกด้วย “นอกจาก
เรื่องบัญชี เรายังเรียนรู้เรื่องความยั่งยืน
ของตลาด มีการจัดตั้งธนาคารชุมชน
ที่สมาชิกจะต้องออมกันในทุกวันที่ 5
ของเดือน เพราะแต่ก่อนได้มาก็ใช้หมด
แต่ตอนนี้ทุกคนดีใจเอาเงินมาอดกัน
สมาชิกจะร่ำรวยสุดๆ ทุกๆ วันที่ 5”
เธอเล่าไปยิ้มไป แล้วทิ้งท้ายว่า “การ
รวมกลุ่มกันให้ได้เป็นเรื่องสำคัญมาก
เพราะงานจะสำเร็จง่ายขึ้น ถ้าร่วมกัน
ปรึกษาหารือและช่วยลงแรง”

อนาคตอยู่ในมือของทุกคน

ทุกวันนี้แม่จันทร์เพ็ญตระหนักถึง
เจตนารมณ์ และแนวทางของโครงการปิด
ทองหลังพระฯ เป็นอย่างดี โดยเฉพาะการ
ทำให้กลุ่มสามารถพึ่งตนเองได้ เธอเล่าว่า
จากที่เริ่มต้นรวมกลุ่มกันอย่างหลวมๆ แต่
ตอนนี้กลุ่มมีคณะกรรมการชัดเจน เริ่มมี
การบริหารจัดการที่ดีขึ้น สามารถทำเรื่อง
ยากๆ ที่ไม่เคยทำมาก่อนในชีวิตได้บ้างแล้ว
“เรารวมกลุ่มกันมาแค่ 1 ปี ตอนนี้ถือว่า
ทุกคนกำลังฝึกงาน เราขอเวลา 3 ปี ทุกคน
จะเก่งกว่านี้ นี่ขนาด 1 ปี เราเริ่มทำบัญชี

จันทร์เพ็ญ ไชยคำ อายุ 52 ปี

บ้านจะเข้สังเคราะห์ หมู่ที่ 2

ต.ทุ่งโป่ง อ.อุบลรัตน์ จ.ขอนแก่น

หनुเหรีญญ ทมภีรมย์

มะพร้าวแห่งความหวัง

“ถ้าน้ำอย่าให้กินฟู ชุद्रูอย่าให้แขนสั้น เป็นเกษตรกรต้องขยัน เอาใจใส่ พ่อแม่สอนมาว่า เอ็ดให้สุดชุดให้ถึง”

คำสัญญาอันว่างเปล่า

แม่หนูเหรียญเข้าร่วมกิจกรรมกับโครงการปิดทองหลังพระฯ ครั้งแรกโดยการเป็นอาสาสมัครแรงงานช่วยปรับปรุงคลองส่งน้ำให้กับกับชุมชน จากครั้งที่หนึ่ง ก็มีกิจกรรมอีกหลากหลายในครั้งต่อๆ มา กระทั่งปัจจุบันเข้าร่วมกับโครงการอย่างเต็มตัว โดยได้รับการสนับสนุนการปลูกมะพร้าวน้ำหอม จำนวน 186 ต้น ในพื้นที่จำนวน 3 ไร่ เป็นการปลูกมะพร้าวน้ำหอมอีกครั้งหลังจากก่อนหน้านี้ เธอเคยปลูกและล้มเหลวกับมันมาแล้ว

ครั้งนั้น เธอได้รับการชักชวนพร้อมคำมั่นสัญญาการรับประกันผลผลิตทั้งหมดจากนายทุน จนคล้อยตาม เธอทุ่มเทดูแลสวนมะพร้าวอย่างดี ทั้งยังพยายามบริหารพื้นที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยการลงมือปลูกผักบุ้ง ผักคะน้า พริก และมะเขือเทศในร่องแถว เพื่อให้ไว้เป็นอาหารและสร้างรายได้ระหว่างที่มะพร้าวยังไม่ออกผลเวลาผ่านไป มะพร้าวโตจนแตกดอก ก็ไร้แววคนที่ให้คำมั่นสัญญารับประกัน เธอจึงตัดสินใจโค่นต้นมะพร้าวทิ้งทั้งหมด เหลือเพียงความเช็ดชยาดกับความหวังที่คนอื่นหยิบยื่นให้

“แต่ชีวิตคน บางทีก็เหมือนต้องคำสาป!” เธอพูดแกมหัวเราะ

วันหนึ่งลูกชายกลับค้ายันคะยอให้เธอปลูกมะพร้าวอีกครั้ง *“ถ้ามะพร้าวออกผลพร้อมขาย ผมจะนำไปขายเอง ไม่ต้องห่วง แม่แค่ทำให้มะพร้าวออกผลก็พอ”*

คือคำพูดของลูกชายที่เธอจำมันได้อย่าง
ขึ้นใจลูกชายของเธอเรียนจบมาทาง
ด้านวิศวกรรมศาสตร์ แต่สนใจใฝ่รู้
งานด้านการเกษตรอย่างเอาจริงเอาจัง
เมื่อพูดกับเธอเช่นนั้น พี่พันธุ์ที่เธอหมด
หวังกับมันไปแล้ว จึงมีโอกาสนั่งรอก
แตกหน่อขึ้นบนผืนแผ่นดินอีกครั้ง

“ก็เพราะลูกไม่เคยทำให้ผิดหวัง
ลูกเชื่อแม่มาตลอดแล้วทำไมแม่จะ
ไม่เชื่อลูกละ” เธอบอกเหตุผลที่ทำให้
ต้องลงแรงอาบเหงื่อเพื่อสวนมะพร้าว
น้ำหอมอีกครั้ง

เริ่มต้นอีกครั้ง

ปี 2561 แม่หนูเหรีญร่วมมือกันกับ
สามีทุ่มแรงกายและใจ ตกลงใจมาปลูก
มะพร้าวน้ำหอมอีกครั้ง คราวนี้ เธอเข้ารับ
การสนับสนุนจากโครงการปิดทองหลัง
พระฯ ในเรื่องทุนซื้อพันธุ์มะพร้าว โดย
มีข้อตกลงที่จะชำระเงินคืนหลังการเก็บ
เกี่ยวผลผลิต

การกลับมาปลูกอีกครั้งความกดดัน
จากความล้มเหลวในอดีตและแรง
เสียดทานจากเพื่อนบ้านทำให้เธอ
หวั่นไหวอยู่บ้าง เพราะบางคนหมั่นแคลน
ถึงขนาด “ถ้าขายได้ให้เอาชีใส่ปากเลย”
ด้วยซ้ำ แต่กระนั้นเธอก็ไม่ได้ยี่หระต่อ
สิ่งเหล่านั้นมากนัก พยายามคิดเสียว่า

ยังงั้นก็ปลูกในเนื้อที่ของตัวเอง จะทำอะไร
ก็ได้ ปลูกแล้วจะขุดทิ้ง จะโค่นขายยอด
หรือจะทำอะไรก็ได้ไม่เสียหาย ผู้เอาจำ
หมื่นแคลนของเพื่อนบ้าน มาเป็นพลังใน
การปลูกและเอาใจใส่มะพร้าวดีกว่า แม่
หนูเหรีญยืนยัน

“เราต้องข้ามผ่านความล้มเหลว
และคำดูถูกของคนอื่นให้ได้ ไม่งั้นก็ไม่ได้

ทำอะไรกันพอดี อย่างแม่ พอข้ามมันได้ จิตใจก็จะไปจดจ่ออยู่ที่การปลูกและการดูแลมะพร้าว พอเราจดจ่อตั้งใจ มันก็ง่ายขึ้น เวลาใส่ปุ๋ยให้น้ำ มะพร้าวมันก็ออกมาสวย” เธอเล่า ก่อนจะเผยถึงความสำเร็จที่เมื่อปลูกมะพร้าวมาได้ 2 ปี ผลงานของเธอเจริญเติบโตงอกงาม ใครต่อใครเข้ามาดูมาชม จนทำให้มีกำลังใจและมุ่งมั่นที่จะทำให้สิ่งที่เธอเลือกสำเร็จให้ได้

“ตั้งแต่ปิดทองเข้ามาช่วยเหลือ แม้ก็มีความมั่นใจในการปลูกมะพร้าวมากขึ้น แตกต่างกับตอนที่นายทุนมาหลอก ตอนนั้นเขาไม่สนใจอะไรเลย ไม่แนะนำ ไม่ติดตามอะไรทั้งสิ้น ขายเป็นพันธุ์มะพร้าวเสร็จก็หายจ้อย ทั้งที่สัญญาโน่นนี่เอาไว้หลายสิ่ง ต่างกับกับปิดทองที่คอยแนะนำและติดตามความก้าวหน้าทุกสัปดาห์”

การส่งเสริมแนะนำดังกล่าว เรอขยายความให้ฟังว่า มีตั้งแต่การคัดเลือกพันธุ์ เทคนิคการปลูก และการดูแลรักษา

“อย่างการเลือกพันธุ์ ก็เลือกที่เป็นพันธุ์มะพร้าวน้ำหอมเท่านั้น เขาว่า ถ้าไม่ใช่พันธุ์แท้ ผลผลิตจะออกมาทำให้ลูกค้าผิดหวัง ระยะเวลาของหลุมที่ปลูกก็ต้องเหมาะสม อย่าให้แน่นเกินไป เวลาปลูกก็ต้องกรากที่ตรงโคนต้นให้สนิทติดพื้น ถ้าไม่ติดพื้นมะพร้าวจะโตช้า หรืออาจตายได้ เพราะรากไม่ได้ธาตุอาหารจากดินเต็มที่ ส่วนการดูแล ก็ต้องรดน้ำทั่วโคน ห้ามมีน้ำท่วมขัง ให้ตีครวนาฟางข้าวหรือพวกเศษไม้ใบหญ้ามาคลุมโคนต้นไว้ด้วย เพื่อเพิ่มความชื้น” เธอกล่าว

กระนั้นก็ตาม ระยะเวลาเริ่มแรกที่ลงมือปลูกก็ต้องประสบปัญหาอยู่บ้าง

เพราะยังไม่มีประสบการณ์และความรู้
ที่มากพอ

“แรกๆ แม่ก็ไม่ค่อยมีความรู้
ปลูกและดูแลแบบคิดเอาเอง ต้นกล้า
มะพร้าวจึงตายไปหลายต้น หรืออย่าง
เวลาเจอโรค แม่ก็ไม่ว่าจะทำอย่างไร
ก็ได้แต่ปล่อยให้มันตายไปตามยถา
กรรม อย่างการใส่ปุ๋ย แรกๆแม่ก็ใส่
ตรงโคนต้นเยอะเกินไป จนหลายต้น
ยืนแห้งตายไปต่อหน้าต่อตา” เธอเล่า
แกมหัวเราะกับประสบการณ์ที่ผ่าน
มาตัวเอง เพราะการลองผิดลองถูกดัง
กล่าวทำให้เธอเรียนรู้กระบวนการการ
ทำสวนมะพร้าวน้ำหอมจนสามารถนำมาแนะนำเกษตรกรคนอื่นได้อย่างชำนาญ

“ก็ต้องรู้จักสังเกตและเรียนรู้ความผิดพลาดที่เกิดขึ้น แล้วหาวิธีแก้ไข
คำแนะนำจากปิตทองนี่ช่วยแม่ได้มาก ทำให้การดูแลรักษามะพร้าวทำได้ง่ายและ
แก้ไขปัญหาตรงจุด” เธอว่า

ทุกวันนี้ แม่หนูเหรียญเฝ้าดูการเจริญเติบโตของมะพร้าวทั้ง 186 ต้นอย่างมี
ความหวัง แม้จะยังไม่มีผลผลิตออกจำหน่าย แต่การที่เห็นการงานแห่งความตั้งใจ
ค่อยๆ เติบโตขึ้นทีละนิด ก็ทำให้หัวใจของเธอค้นพบความสุขขึ้นกว่าแต่ก่อนมาก
มายนัก ทั้งยังเป็นความสุขที่เรียบง่าย สามารถหาพบได้ในชีวิตประจำวันของเธอเอง

ตั้งใจแล้วไปให้สุด

ในตำบลที่แม่หนูเหรียญอยู่อาศัย เธอไม่ใช่เกษตรกรเพียงคนเดียวที่ลงมือทำ
สวนมะพร้าว เธอเล่าว่า การทำเพียงคนเดียวนั้น จะทำให้ผลผลิตไม่เพียงพอต่อ
ความต้องการของปิตทอง เพราะฉะนั้น การรวมกลุ่มกันของเกษตรกรปลูกมะพร้าวจึง
จำเป็นต้องเกิดขึ้น

“ถ้าทำอยู่แต่เราคนเดียว ปิดทองเขาไม่คุ้มต่อการขนส่งแต่ละรอบ เราเลยต้องทำกันหลายๆคน ทำกันแบบกลุ่ม เพราะนอกจากมะพร้าวจะเพียงพอต่อความต้องการแล้ว เวลามีปัญหาอะไรก็จะได้ช่วยกันแนะนำแก้ไข” เธอว่า แล้วเปิดเผยความรู้สึกต่อ “ถ้าเป็นสมัยที่แม่แข็งแรงกว่านี้ ถ้ามีโครงการดีๆ มาส่งเสริมแบบนี้ แม่คงเข้าร่วมทำทุกโครงการ แต่ตอนนี้เรียวแรงเริ่มลดน้อยถอยลง ก็ได้แต่ทำไปเพื่อหวังว่า เมื่อไม่ไหว ลูกๆ จะมาทำกันต่อ...จริงๆ โครงการน่าจะมาเร็วกว่านี้ แต่ที่มาเอาตอนแม่แก่แล้ว” เธอกล่าวติดตลก

แต่ถึงอายุจะมากแล้ว เธอก็ยังยืนยันว่าจะทำสวนมะพร้าวให้ออกมาดีที่สุดเหมือนอย่างที่พักแม่ของเธอสอน และเธอก็มั่นใจได้อย่างขึ้นใจ

“เฮ็ดให้สุดซุดให้ถึง หลบให้มันหลบคือช่าง ได้มันได้คือโพน ให้มันโนนคือภู ให้ได้ใช้รถขนคนแก่” แปลความได้ว่า “ลงมือทำอะไรก็ทำให้ที่สุด อย่าทำนิดๆ หน่อยๆ กว้างมือ ควรทำอย่างจริงจังดังเช่นทำให้ได้ผลผลิตที่มากพอให้ได้มากถึงมีรถมาช่วยขนคนมาช่วยลาก”

ความมั่นใจของแม่หนูเหริญ

ถึงตอนนี้แม่หนูเหริญไม่กลัวอีกต่อไปแล้ว ว่าจะมีใครเข้ามาหลอกเธ่ออีก ประสบการณ์ดีๆ ที่ได้จากโครงการปิดทองหลังพระฯ ทำให้เธอมั่นใจว่า ตัวเองรู้จักการทำสวนมะพร้าวได้ดีขึ้น หากจะมีใครมาหลอกอีก ความรู้และประสบการณ์ที่เธอมีก็จะเป็นเครื่องมือต่อกรกับพวกเขาเหล่านั้นได้

“แม่รู้จักมะพร้าวน้ำหอมพันธุ์แท้แล้วว่าเป็นยังไง การปลูกการดูแลแม่ก็ชำนาญแล้ว แม่ไม่กลัวอีกแล้วว่าใครจะมาหลอก ส่วนเรื่องตลาดรับซื้อ แม่ก็เชื่อมั่นว่า ถ้าคนปลูกมะพร้าวรวมตัวกันเป็นกลุ่มเหมือนที่ปิดทองแนะนำ ก็จะขายได้ไม่ต้องรอคอยความหวังลมๆ แล้งๆ จากนายทุนเหมือนเมื่อก่อน” เธอกล่าวอย่างมั่นใจ

นางหนูเหริญ ภูมิรัมย์ อายุ 63 ปี

บ้านหนองผือ หมู่ที่ 5 ต.ทุ่งโป่ง อ.อุบลรัตน์ จ.ขอนแก่น

พิกุล ไชยลา

ความรู้แนวทางและ
การวางแผนที่ดี

“เรากำก่อน เราได้ความรู้ก่อน ความรู้ไม่ใช่ต้องเอามาใส่บาแบกหาบ
ความรู้ไหนไม่ได้ใช้วันนี้ เราก็เก็บเอาความรู้นี้ไว้ใช้ในวันหน้าได้”

พื้นฐานของแม่พิกุล

แม้บ้านจะตั้งอยู่ในตำบลทุ่งโป่ง แต่พื้นที่ทำสวนของแม่พิกุลอยู่ที่หมู่ 6 บ้านโนนสวรรค์ ตำบลโคกสูง อำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น เธอได้รับการปลูกฝังจากพ่อแม่ให้รู้จักการทำไร่นามาตั้งแต่เด็ก เป็นการทำแบบวิถีเดิมๆ พืชผักที่ปลูกก็แค่ให้มีพอกินในครอบครัว ไม่นำไปขาย เพราะไม่มีตลาด ต่างจากปัจจุบันที่โครงการปิดทองหลังพระฯ ได้เข้ามาสนับสนุนส่งเสริมจนมีตลาดรองรับชัดเจน

ย้อนหลังไป 10 ปี ก่อนที่จะเข้าร่วมกับโครงการปิดทองหลังพระฯ แม่พิกุลเคยปลูกผัก เช่น พริก มะเขือเทศ แตงโม ฯลฯ เพื่อผลิตเมล็ดพันธุ์ให้บริษัทแห่งหนึ่ง แต่ต้องเลิกไปเนื่องจากมีการใช้สารเคมีอย่างหนัก เพื่อให้ได้เมล็ดพันธุ์ตามความต้องการของบริษัท ซึ่งเธอไม่เห็นว่วิธีการเช่นนั้นไม่คุ้มกับหลายๆ สิ่งที่ต้องสูญเสีย โดยเฉพาะเรื่องเงินทุนและสุขภาพ แต่ประสบการณ์ครั้งนั้น ก็ทำให้เธอมีความรู้ในการผลิตเมล็ดพันธุ์ ที่สามารถนำมาปรับใช้ในการปลูกผักในปัจจุบัน

จากปลูกผักส่งเมล็ดพันธุ์มาสู่ประตูบ้านปิดทองฯ

แม่พิกุลเข้าร่วมทำงานโครงการกับปิดทองหลังพระฯ ตั้งแต่ปี 2558 โดยเริ่มจากการร่วมปรับปรุงระบบส่งน้ำเข้าพื้นที่เกษตร กิจกรรมครั้งนั้น แม่เธอจะไม่ได้ใช้น้ำโดยตรงจากแหล่งน้ำที่ปรับปรุง แต่เนื่องจากชุมชนได้ประโยชน์ เธอก็เลยเข้าร่วมอย่างยินดี หลังเข้าร่วมโครงการแล้วแม่พิกุลกับ

สามีเริ่มจากการปลูกกล้วยจำนวน 15 ต้น ก่อนจะขยับขยายมาสู่การปลูกพริก มะเขือ กระเจี๊ยบเขียว ถั่วฝักยาว ฯลฯ ขายส่งให้กับโครงการ

แม่พิกุลทำการเกษตรแบบใช้ความรู้ นำทาง เพราะเธอสามารถอธิบายเหตุผลในการตัดสินใจเลือกปลูกผักแต่ละชนิด อีกทั้งยังเข้าใจความต้องการของตลาดได้เป็นอย่างดี เธอยกตัวอย่างให้ฟังว่า ถ้าจะปลูกผักขายในชุมชน ต้องปลูกผักที่คนในชุมชนนิยมกินกัน เช่น มะเขือเปาะ เพราะเป็นผักพื้นบ้านที่สามารถนำไปประกอบอาหารที่หลากหลาย หรือจะปลูกผักส่งขายห้าง ก็ต้องเป็นพืชผักที่น้ำหนักดี เน่าเสียยาก ราคาสูง และสามารถบำรุงดูแลให้ได้มาตรฐานที่เขากำหนดได้ง่าย ผักบางชนิดที่เธอปลูก เช่น กระเจี๊ยบเขียว ตอนแรกคนในชุมชนไม่รู้จักและไม่กล้าซื้อกินเพราะมีเมือก แต่เธอก็ปลูก เพราะได้รับการส่งเสริมให้ปลูกส่งห้างสรรพสินค้า และรู้คุณสมบัติของผักชนิดนี้เป็นอย่างดี

“เมือกของมันช่วยรักษากระเพาะดีต่อกระเพาะของเรา ยังไม่ใช้สารเคมีแบบเรายังมีประโยชน์” เธออธิบาย ปลูกกระเจี๊ยบเขียวมาสักพัก พร้อมๆ กับพยายามอธิบายประโยชน์และวิธีนำมาประกอบอาหารให้คนในชุมชนฟัง ตอนนี้ผู้คนเริ่มเป็นนิยมรับประทานกันมากขึ้น

“จากที่ไม่กล้ากิน ตอนนั้นนอกจากปลูกส่งห้าง ก็เริ่มมีตลาดชุมชนแล้ว” เธอเล่าด้วยความภูมิใจ

สำหรับการดูแลรักษาพืชผัก แม่พิกุลเลือกที่จะใช้พืชสมุนไพรมาช่วยป้องกันแมลงศัตรูพืชแทนการใช้สารเคมี สมุนไพรของเธอคือ ตะไคร้ หอม ใบสะเดา และใบสบาดเสือ สับละเอียดรวมกัน แล้วหมักใส่น้ำไว้ 1 อาทิตย์ เมื่อครบกำหนดก็สามารถนำไปรดพืชผักเพื่อไล่แมลงได้ แม้จะได้

ไมร็อยเปอร์เซนต์จนผักอาจได้ผลผลิตน้อยลงบ้างเมื่อเทียบกับสารเคมี แต่เมื่อคิดถึงความปลอดภัยในการใช้และความสบายใจในการกินการขาย เธอก็ยึดแนวทางการปลูกพืชผักไร้สารเคมีอย่างมั่นคง

นอกจากห้างสรรพสินค้าและตลาดในชุมชนแล้ว แม่พิกุลยังนำผักไปขายที่ตลาดมหาวิทยาลัยขอนแก่น ทุกๆวันศุกร์ และตลาดของคณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลศรีนครินทร์

มหาวิทยาลัยขอนแก่นเดือนละ 3 วัน อีกด้วย “พวกแพทย์ พยาบาล และบุคลากรของมหาวิทยาลัยเขาชอบกินผักปลอดสารพิษ” เธอว่า

ความเปลี่ยนแปลง

ตั้งแต่เข้าร่วมโครงการกับปิดทอง ทำให้ความเป็นอยู่ของแม่พิกุลดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัด นอกจากรายได้ที่เพิ่มขึ้น เธอยังเข้าใจถึงเรื่องการพึ่งตนเองและมีความรู้ด้านการเกษตรต่างๆเพิ่มขึ้น สามารถนำมาปรับใช้ในพื้นที่ของตัวเองได้อย่างไม่สิ้นสุด

นอกจากนี้ เธอยังรู้จักเพื่อนสมาชิกใหม่ๆ ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในเรื่องต่างๆ เพื่อนำไปพัฒนาต่อในแปลงพืชผักของตัวเอง แม่พิกุลอธิบายการทำงานของสมาชิกที่ร่วมโครงการว่า นอกจากจะทำการผลิตพืชผักของตนเองแล้ว สมาชิกทุกคนจะต้องจัดตารางหมุนเวียนกันมารับผลผลิตที่สำนักงานโครงการ เป็นการงานเหมือนอาสาสมัคร ไม่มีค่าแรง แต่เป็นการเสียสละต่อส่วนรวม

ส่วนเรื่องพืชผัก แต่ละคนก็ต้องรับผิดชอบผลผลิตของตัวเองให้ดีที่สุด ตั้งแต่เริ่มทำการผลิต เก็บเกี่ยว และจำหน่าย อย่างของแม่พิกุลเอง ก็ะวางแผนและคิดคำนวณผลที่จะได้รับตามกำลังการผลิตของตัวเองอย่างรอบคอบ

“เวลาผลิตข้าว แม่ก็เลือกที่จะปลูกแล้วขายเป็นเมล็ดพันธุ์ ไม่ได้ขายเพื่อนำเข้าโรงสี แม่จะทำกินสองไร่ อีกสองไร่ทำขายเมล็ดพันธุ์ ผลตอบแทนก็ได้ดีกว่าไปขายให้เจ้าแกโรงสี เพราะผลิตเป็นเมล็ดพันธุ์ขายตันละ 22,000 บาท” เธอยังบอกอีกว่าการปลูกผัก ก็ต้องรู้จักวางแผนการให้ดีกว่าก่อนทำการปลูก เมื่อวางแผนดี ผลผลิตที่ได้ก็จะมีเครือข่ายตลาดที่มั่นคง “ผักทุกอย่างที่แม่ปลูกมันมีทางไปของมัน” เธอว่า

“ตอนนี้แม่อยู่ได้แล้ว ผัก พริก มะเขือ เรามี คิดง่าย ๆ นะ ถ้าเราจะดำส้มตำแล้วมีพืชผักทุกอย่างครบ แสดงว่าเราอยู่ได้แล้ว” แม่พิกุลอธิบายให้เห็นภาพ

ทิศทางอนาคต

แม่พิกุลคิดว่าอีกประมาณ 3-5 ปี กลุ่มคงเข้มแข็ง สามารถเดินหน้าต่อยอดงานที่เปิดทองเข้ามาส่งเสริมและช่วยเหลือได้

“เพิ่มเป็นคนอื่น เฝียยังอยากช่วยพัฒนาเราเลย เราเองก็เป็นคนในพื้นที่มีอะไรก็พยายามรับและตักตวงประสบการณ์เอาไว้ ถ้าเป็นไปได้อนาคตแม่อยากให้มีโรงคัดแยกและแพ็คผักของกลุ่ม เพื่อจะช่วยลดความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นกับพืชผัก ผลผลิต

จะได้สดใหม่ และคงคุณภาพได้นาน” แม่พิกุลเผยสิ่งที่คาดหวัง

ส่วนในเครือข่ายกร่วมโครงการปิดทองหลังพระฯ หรือกำลังร่วมงานกับโครงการ อยู่แล้ว แม่พิกุลบอกว่า เมื่อเข้าร่วมโครงการแล้ว ต้องกล้าทำ กล้าลอง มีความเข้าใจ ในสิ่งที่ทำ มีทัศนคติที่ดี ใฝ่รู้อยู่เสมอ มีความจริงใจต่อกัน เธอเชื่อว่าสมาชิกผู้ร่วม โครงการปิดทองหลังพระฯ ทุกคนมีทักษะการทำการเกษตรเป็นพื้นฐานอยู่แล้ว แต่ สิ่งที่ยากเห็นมากไปกว่านั้นคือ อยากให้ทุกคนใฝ่ใจเรียนรู้หลักการและกรรมวิธีต่างๆ ในการทำการเกษตรมากกว่าผลประโยชน์ที่จะได้

“อย่าเอาผลกำไรหรือจำนวนเงินได้เป็นหลัก กิจกรรมใดไม่มีผลประโยชน์ ก็ ไม่ให้ความร่วมมือ แบบนี้ไม่ควรเกิดขึ้น เขาอุตส่าห์เอาความรู้มาให้อะไรมาฟรีๆ เราก็ต้องตั้งใจจริงๆ” เธอกล่าว

แม่พิกุล โชคลา อายุ 47 ปี

หมู่ 6 บ้านห้วยยาง ต.ทุ่งโป่ง อ.อุบลรัตน์ จ.ขอนแก่น

เกษม ไชคลา
ขยัน อดทน ลองผิดลองถูก

“ฮู้ไปนำ ทำไปพร้อมทำไป เรียนรู้ไป มันก็สำเภาเราสักมือหนึ่ง”

การลองผิดลองถูกของพ่อเกษม

พ่อเกษม โชคลา รัก ชอบ ทุกอย่างในงานเกษตร โดยเฉพาะ “ปลูกผัก” การปลูกผักได้ทั้งผลผลิตไว้ประกอบอาหารในครัวเรือน และขายเป็นรายได้มาจุนเจือครอบครัว ต่างจากพืชชนิดอื่น ไม่ว่าจะเป็นอย่างอื่นมันล่าปะหลัง ที่ได้เงินแค่ปีละครั้ง นอกจากการปลูกผัก พ่อเกษมเลี้ยงวัวควมคู่กันด้วย เพราะไม่ยุ่งยาก ขายแต่ละครั้งก็ได้เงินเก็บเป็นก้อน

แม้จะรักจะชอบ และขยันเป็นอย่างมาก แต่การปลูกผักของพ่อเกษมก็มีข้อจำกัดเรื่องแหล่งน้ำ และตลาดที่หาความแน่นอนได้ยากแล้ว หลายครั้งมักประสบปัญหาผลผลิตตกต่ำ และถูกกดราคาจากพ่อค้าคนกลาง จนขาดทุนสูญเปล่า ทำให้หลายครั้งพ่อเกษมต้องทำงานรับจ้างทุกอย่าง เพื่อให้ครอบครัวฝ่าข้ามความฝืดเคืองยากเข็ญ

เมื่อผู้ใหญ่บ้านประกาศผ่านหอกระจายข่าว ว่าโครงการปิดทองหลังพระฯ ให้คนในชุมชนไปช่วยกันพัฒนาและจัดหาแหล่งน้ำในตำบลทุ่งโป่ง พ่อเกษมไม่รีรอที่จะอาสาเข้าร่วมกิจกรรมในด้านแรงงานทันที “เพราะเราเป็นเกษตรกร ถ้าไม่มีน้ำเราก็อยู่ไม่ได้” พ่อเกษมบอกเล่าสาเหตุที่เข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนั้นให้ฟัง

เมื่อแหล่งน้ำเสร็จแล้ว พ่อเกษมพร้อมด้วยภรรยาได้ร่วมทำหลายกิจกรรมที่โครงการเข้ามาส่งเสริม เช่น เลี้ยงวัวขุน เลี้ยงไก่ ทำนา ปลูกข้าวโพดหวาน มะพร้าว ปลูกผักโหระพาและผักชีลาว สิ่งที่ยอดดอกออกผลอย่างน่าพอใจคือการเลี้ยงวัวขุน

การปลูกฟักเขียว และปลูกโหระพา ในช่วงหนึ่ง การเลี้ยงวัวขุนนั้น สร้างรายได้เป็นเงินก้อนโตให้ตัวเองนำมาปรับปรุงบ้านได้ ในขณะที่ฟักเขียวสามารถปลูกจำหน่ายให้กับห้างแม็คโครอย่างต่อเนื่อง ที่เป็นเช่นนั้น เพราะตัวเองมุ่งมั่น จริงจัง และทำตามหลักวิชาการที่โครงการเข้ามาแนะนำ จึงทำให้ดอกผลงอกเงยอย่างทุกวันนี้

เมื่อตกหลุมรักฟักเขียว

พ่อเกษมซื้อเมล็ดพันธุ์ฟักเขียวมาจากตลาด และเริ่มต้นปลูกในปี 2561 ด้านการตลาด พ่อ ได้รับการสนับสนุนจากโครงการปิดทองหลังพระฯ โดยทำสัญญาส่งขายให้กับห้างแม็คโคร ส่วนความรู้ในการปลูก โครงการปิดทองหลังพระฯ ได้ประสานงานกับวิทยากรจากบริษัทเจียใต้ มาสนับสนุน พ่อเกษมเล่าให้ฟังว่า การเข้าร่วมอบรมกับวิทยากรครั้งนั้น ทำให้มีความรู้ใหม่ๆ ได้เปิดโลกของตนเอง และสร้างความมั่นใจให้ตนเองเป็นอย่างมาก จึงไม่ลังเลที่จะมุ่งมั่นกับฟักเขียวในแปลงของตนมากกว่าการปลูกพืชอื่นๆ ในครั้งก่อนๆ จนประสบความสำเร็จเกิดขึ้นมากมาย

จากประสบการณ์ที่เกิดขึ้น พ่อเกษมพบว่า การปลูกผักเขียวมีข้อดีตรงที่ได้น้ำหนัก การบำรุงรักษาและการเก็บผลผลิตง่าย และเป็นพืชผักที่ราคานิ้ง ไม่ขึ้นๆลงๆเหมือนกับชนิดอื่น

“หน้าที่เราก็แค่ทำให้เป็นผักเขียวที่มีคุณภาพ” พ่อเกษมกล่าว คุณภาพที่พ่อเกษมหมายถึงคือ มีตรวจสารเคมีทุกๆ อาทิพย์ ผักเขียวมีลักษณะสวย ตรง ไม่มีรอยขีดข่วน ผิวเนียน น้ำหนักลูกหนึ่งๆ ต้อง 0.8 - 1.5 กิโลกรัม และกินได้ทุกส่วนของลูก

การเปลี่ยนแปลงที่สร้างความรู้ใหม่เสมอ

ปัจจุบันนี้ พ่อเกษมเปลี่ยนจากการปลูกผักเขียวบ่อน้างแม่โคโร มาขายส่งให้กับเทสโก้ โลตัส โดยห้างกำหนดเงื่อนไขว่าจะต้องปลูกแบบขึ้นค้าง หากไม่เป็นเช่นนั้นจะไม่รับซื้อ จากข้อกำหนดดังกล่าว ทำให้พ่อเกษมพบว่า การปลูกแบบขึ้นค่านั้นมีข้อดีในเรื่องการดูแลรักษา ที่สามารถทำได้ง่ายกว่าการปลูกให้เลื้อยไปบนพื้นดิน ไม่ว่าจะเป็นการให้น้ำและการตัดแต่งกิ่งเถา ในการทำค้าง พ่อเกษมเลือกใช้ไม้ไผ่และเชือก แทนการใช้ตาข่าย เพราะเก็บผลได้ง่าย ราคาถูก และมีความทนทาน “ทำค้างครั้งหนึ่งสามารถปลูกผักเขียวได้ถึง 2 รอบ” พ่อเกษมอธิบาย

ส่วนการการให้ปุ๋ย นอกจากจะเป็นปุ๋ยที่ได้ความรู้จากการอบรมแล้ว พ่อเกษมยังได้สูตร ปุ๋ยอาหารเสริมมาจากการแลกเปลี่ยนในที่ประชุมของกลุ่มสมาชิกอีกด้วย สูตรปุ๋ยดังกล่าว เรียกว่า “ฮอริโมนไข่” มี นมสด ไข่ไก่ 4 ฟอง เครื่องดื่ม M-100 1 ฝา ผงชูรสหรือน้ำตาล 1 ช้อนโต๊ะ เป็นส่วนประกอบ แล้วหมักไว้ 3 คืน ก่อนนำมาฉีดพ่น 1 ครั้งต่อ 3 วัน” ไม่เพียงแต่ “ฮอริโมนไข่” เท่านั้น ที่พ่อเกษมได้จากเพื่อนสมาชิก แม้แต่การทำน้ำหมักชีวภาพเพื่อรดโคนต้นผักเขียว ก็ได้รับการแนะนำและกระตุ้นให้ทำจากเพื่อนสมาชิกเช่นกัน

“ใครว่าอียังมาพอกะทอดลอง พ่อเป็นคนชอบทอดลอง” พ่อเกษมกล่าว

เครือข่ายความมั่นคง

การเข้าร่วมโครงการโดยทำการเกษตรกันเป็นกลุ่ม ไม่ต่างคนต่างทำ มีผลดีหลายประการ แต่ประการหนึ่งที่สำคัญมากก็คือ ทำให้ผลผลิตมีมากพอ เมื่อมีผลผลิตมากพอ ก็มีตลาดรับซื้อชัดเจนและกว้างขึ้น

“ถ้าทำคนเดียวจะไม่มีตลาดมาซื้อของเราหรอก” พ่อเกษมสรุป และกล่าวต่อ “แต่ก่อนปลูกอะไรก็ขายไม่ได้ เพราะไม่มีตลาดมีบ้างนิดๆ หน่อยๆ ก็อยู่ในหมู่บ้านเป็นส่วนใหญ่ แต่พอรวมกันทำหลายๆ คน ผลผลิตของเราก็สามารถนำส่งห้างต่างๆ ได้”

นอกจากมีตลาดที่กว้างและชัดเจนแล้ว การรวมกลุ่มยังทำให้เกิดการถ่ายทอดความรู้และก่อให้เกิดเครือข่ายมิตรภาพที่พึ่งพากันในหมู่เกษตรกรอีกด้วย

“เวลาพบกันก็จะแลกเปลี่ยนความรู้ ข้อมูลกัน พบกันทุกครั้ง เราก็จะมีความสุขกันทุกครั้ง ตอนนี้เราสนิทสนมกันทั้งตำบล” พ่อเกษมเล่าถึงสิ่งที่เกิดขึ้น

ด้วยเพราะการพบกันทำให้มีความสุขนั่นเอง ที่เวลามีการประชุมกลุ่มครั้งใด พ่อเกษมจึงไม่เคยขาด “พบเพื่อนแล้วมันมีแรงขับ เมื่อก่อนพ่อทำไปเรื่อยๆ แต่พอทำเป็นกลุ่ม ก็อยากให้ผักเขียวของเราได้ดีเหมือนของเพื่อน เพื่อนก็อยากให้ดีเหมือน

ของเรา มันเป็นการเสริมกันไปกันมา
พอคิดว่า แบบนี้แหละดี มันจะทำให้
ทุกคนโตไปพร้อมกัน”

ทบทวนวันนี้ เพื่ออนาคตวันหน้า

ในอนาคต พ่อเกษมอยากให้
การทำงานเกษตรของตัวเองและของ
เพื่อนๆ ในกลุ่ม ตลาดที่มั่นคง สามารถ
ขยายพื้นที่ปลูกได้มากกว่านี้
นอกจากนี้ ยังอยากให้พื้นที่ของใครก็
ตามทีระบบน้ำยังกระจายไม่ทั่วถึงลอง
คิดทบทวนว่าในพื้นที่นั้นๆ สามารถ
พัฒนาอะไรได้บ้างที่เหมาะสม เพื่อมัน
จะได้สร้างรายได้ดอกเบี้ยขึ้นมาได้
บ้าง พื้นที่บางส่วนของพ่อเกษมเองที่
อยู่ในลักษณะดังกล่าว ก็กำลังคิดอยู่
ว่าจะพัฒนามันให้เกิดประโยชน์ให้ได้

“ตอนนี้ ของผมทำในพื้นที่แค่
1 งาน สามารถสร้างรายได้ 10,000
บาท ถ้าพื้นที่ทั้งหมดสามารถเพาะ
ปลูกได้ตลอดปี คิดดูผมจะได้เท่าไร”

ในอนาคต พ่อเกษมจึงคิดว่า
จะลงทุนติดตั้งระบบสูบน้ำโดยใช้
พลังงานโซลาร์เซลล์แทนการใช้พลังงาน
ไฟฟ้า เพื่อสูบน้ำไปให้ถึง หากทำได้
พอเชื่อว่า ความขยันและการรักการ
เรียนรู้ของพ่อ จะทำให้เกิดผลสำเร็จ
ในที่สุด

นายเกษม โชคลา อายุ 53 ปี
บ้านห้วยยาง หมู่ที่ 6 ต.ทุ่งโป่ง
อ.อุบลรัตน์ จ.ขอนแก่น

A photograph of a man and a woman in a lush green field of cucumber plants. The woman is in the foreground, smiling and holding a small yellow cucumber. The man is behind her, also smiling. The plants are large and leafy, with some yellow flowers visible. The background shows more of the field and some trees under a clear blue sky.

กิตตินันท์-พัชรี ไสดาวัน ความรู้พลิกฟื้นแตงกวา

“จากเกษตรกรในโครงการสู่งานประจำ”

กิตินันท์ และพัชรี
สองสามีภรรยาที่มีพื้นเพ
มาจากครอบครัวเกษตรกร
ทั้งสองเข้าร่วมโครงการ
ปิดทองหลังพระฯ เมื่อปี
พ.ศ.2558 เริ่มต้นกับ
โครงการด้วยการปลูกข้าว
ถั่วฝักยาว และแตงกวา
ในพื้นที่ไม่มากนัก นำดินไป

วิเคราะห์ แล้วสั่งปุ๋ยมาบำรุงตามความรู้ที่ได้จากโครงการ ปรากฏว่าได้ผลผลิตข้าว
ที่ได้ดีเกินคาดจึงลองปลูกถั่วในพื้นที่ 1 งาน และเอาใจใส่แตงกวาจำนวน 2 งาน
ที่ปลูกอยู่ก่อนแล้ว ซึ่งก็ได้ผลผลิตที่ดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัด

เหตุผลที่ปลูกแตงกวา เริ่มมาจากน้องชายของพัชรีเคยปลูกแตงกวาส่ง
ออกมาเลเซียอยู่ที่ภาคใต้ แต่มีเหตุให้ต้องล้มเลิกกิจการกลับมาหนองคาย จึงถ่าย
โอนเรื่องอุปกรณ์ทั้งหมดให้ทั้งสอง รวมทั้งเทคนิควิธีการที่น้องชายได้มอบให้ ตั้งแต่
เริ่มปลูกจนถึงการเก็บผลผลิต ทั้งการใส่ปุ๋ยที่ต้องใช้สูตรเสมอ (15-15-15) และการ
ใช้ยาฉีดพ่นกันโรคพืชและแมลง

พัชรีเล่าว่า เมื่อเสร็จช่วงฤดูการทำนา น้องชายจะมาเยี่ยมทุกครั้ง เพื่อ
สอบถามและให้คำปรึกษาถึงปัญหาที่เกิดขึ้น เสมือนเป็นพี่เลี้ยงที่คอยเอาใจใส่
อย่างใกล้ชิด ทั้งสองร่วมกับโครงการมาได้ 1 ปี จนกระทั่งพัชรีตั้งท้องลูกคนเล็ก
ประจวบกับเป็นช่วงที่ว่างเว้นจากการทำการเกษตร กิตินันท์จึงเข้าทำงานเป็น
พนักงานทำสวนของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย ที่อำเภอน้ำพอง และ
ถอนตัวจากการร่วมกิจกรรมของโครงการปิดทองหลังพระฯ เพราะไม่มีเวลา

กลับมาตามหาเสียงเรียกร้องของหัวใจ

ระหว่างที่ทำงานประจำอยู่กับการไฟฟ้าฝ่ายผลิตฯ กิตินันท์ไม่ได้ทิ้งงานด้านการเกษตรเสียทีเดียว ความรักความชอบที่มีต่องานด้านนี้ ยังทำให้วนเวียนอยู่กับมันอยู่เสมอๆ นานวันเข้า ความรักความชอบในใจเริ่มดังขึ้นเรื่อยๆ กระทั่งเมื่อสิ้นปีที่ 2 ของงานประจำ เขาก็ตัดสินใจลาออก กลับมาทำการเกษตรในพื้นที่กว่า 7 ไร่ ที่ตนกับภรรยาได้รับเป็นมรดกตกทอด

โดยการกลับมาในครั้งนี้ กิตินันท์ตั้งใจแน่วแน่ว่าจะเอาจริงเอาจังกับมันให้มากกว่าเก่า โดยกลับมาเข้าร่วมโครงการอีกครั้งช่วงปลายปี 2560 โดยครั้งนี้เขาเข้าร่วมกับโครงการข้าวโพดและแตงกวา ซึ่งเป็นพืชที่ตนเองถนัดที่สุด *“เคยทำอยู่เดิมแล้วเมื่อกลับมาปลูกอีกครั้งและได้ข้อมูลจากเจ้าหน้าที่อาสาพัฒนาของโครงการปิดทองหลังพระฯ ว่าจะช่วยเหลือด้านการตลาดที่กว้างและแน่นอนขึ้น ผมจึงพร้อมที่จะปลูกแตงกวาให้ดีที่สุด”* กิตินันท์บอกเล่าถึงความตั้งใจของตนเอง

ขณะที่พัชรีย่อยขยายความว่า ตอนที่กิตินันท์ไปทำงานประจำ ยังแบ่งเวลามาปลูกแตงกวากับมะระจีนในพื้นที่ประมาณ 2 งาน อยู่บ้าง แต่ตอนนั้น ตลาดที่แคบและไม่มีความเอาใจใส่มากนัก จึงทำให้ดีได้ยาก

“ปลูกแล้วไม่มีตลาดที่กว้างและไม่มีความแน่นอน มันก็อยู่ยาก” พัชรียกมาก่อนที่กิตินันท์จะเสริมต่อว่า *“เหตุที่ผมสนใจแตงกวาก็เพราะว่า ผมรู้จักมันดี มี*

ประสบการณ์กับมันมาก่อน ทั้งยังเป็นพืชอายุสั้นที่สามารถเก็บผลผลิตได้ภายใน 1 เดือน หรือ 35 วันในหน้าหนาว ซึ่งเป็นระยะเวลาที่ไม่ทำให้แบกต้นทุนอยู่นานเกินไป”

เมื่อเข้าร่วมโครงการ ทั้งสองคนได้พัฒนาระบบน้ำจากระบบเดิมที่สูบน้ำจากบ่อแล้วยึนรดน้ำด้วยตัวเอง มาเป็นระบบน้ำหยด โดยกู้ยืมเงินทุน 40,000 บาท จากโครงการมาชุดเจาะน้ำบาดาลและใช้ระบบสูบน้ำกระจายน้ำไปในแปลงพื้นที่เพาะปลูกด้วยพลังงานโซลาร์เซลล์ การปรับปรุงระบบน้ำดังกล่าว ทั้งสองเห็นได้อย่างชัดเจนว่าประหยัดน้ำกว่าแบบเดิม ทั้งยังมีเวลาไปขยายพื้นที่การปลูกแตงกวาและทำอื่นๆ ได้เพิ่มขึ้น

อย่างไรก็ตาม การทำการเกษตรไม่ใช่แค่การดูเรื่องระบบน้ำเพียงอย่างเดียว ยังมีความละเอียดอ่อนในขั้นตอนต่างๆ อีกหลายอย่าง ไม่ว่าจะเป็นการเตรียมดิน การที่ต้องป้องกันและรับมือกับโรคพืช ซึ่งจะต้องเอาใจใส่อย่างถี่ถ้วน สำหรับกิตตินันท์กับพัชรินันท์ ดีที่ว่าทั้งสองมีประสบการณ์ด้านนี้มาอย่างชำนาญ จึงสามารถเข้าใจและรู้จักวงจรในการดูแลแตงกวาได้เป็นอย่างดี ปัญหาที่เกิดขึ้นจึงมีไม่มากนัก

ทั้งสองคนเป็นแรงงานหลักในการทำสวน โดยกิตตินันท์จะทำหน้าที่เกี่ยวกับงานด้านการเตรียมพื้นที่ ส่วนพัชรินันท์จะเก็บเกี่ยวแล้วนำไปขาย

ปัจจุบัน พัทธธิบอว่าการปลูกแตงกวาได้สร้างรายได้ให้ครอบครัวของเธอได้อย่างสม่ำเสมอ ประมาณ 10,000 - 20,000 บาท ในรอบเดือนเว้นเดือน ซึ่งเป็นรายได้ที่สามารถนำมาจุนเจือค่าใช้จ่ายในครอบครัวระหว่างที่รอรายได้จากการขายพืชเศรษฐกิจชนิดอื่น ไม่ว่าจะเป็นอ้อยหรือข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่ครอบครัวของเธอได้ปลูกไว้ด้วย ทั้งสองได้ย้ำว่าพวกเขาได้รับการปลูกแตงกวายิ่งกว่าพืชผักใดๆ “เวลาเดินไปดูแตงกวาในแปลง เห็นมันติดผลดกและเจริญงอกงาม มันเป็นความสุขใจที่บอกไม่ถูก” เธอเล่าอย่างภาคภูมิใจ

กลายเป็นพี่เลี้ยง

ด้วยความชำนาญเรื่องการปลูกแตงกวา ทำให้ตอนนี้ ทั้งกิตตินันท์และพัชรียกลายเป็นพี่เลี้ยงให้กับเพื่อนสมาชิกคนอื่นอีกด้วย ทั้งสองจะช่วยแนะนำเรื่องระบบน้ำหยดที่ได้รับการแนะนำและสนับสนุนทุนจากโครงการ และเทคนิคต่างๆ ที่จะทำให้แตงกวามีผลผลิตสูงตามที่คาดหวัง

ปัจจุบันพัชรียและกิตตินันท์ได้ขยายพื้นที่ข้างๆ อีกแปลง เพื่อรื้อฟื้นความรู้การปลูกแตงกวาที่ได้จากน้องชายขึ้นมาอีกครั้งหนึ่ง กิตตินันท์เล่าว่า จากความรู้การปลูกแตงกวาที่ได้จากน้องชาย จะต้องให้ปลูกให้ห่างจากแปลงแตงกวาพอสมควร เพื่อจะไม่ให้เกิดการแย่งธาตุอาหารอากาศและแสงแดดระหว่างแตงสองชนิด แต่เนื่องจากพื้นที่มีข้อจำกัดในการติดตั้งระบบน้ำ ทำให้สามารถแยกแปลงของแตงทั้งสองชนิดห่างกันได้ไม่ถึง 10 เมตร เขาจึงต้องแก้ปัญหานี้โดยการปลูกข้าวโพดให้เป็นแนวกันชนระหว่างแปลงทั้งสอง เมื่อทำแบบนี้ ปรากฏว่า แตงกวาให้ผลผลิตที่น้ำพอใจอย่างยิ่ง ผลดังกล่าว ทำให้

ตอนนี้เพื่อนสมาชิกในกลุ่มหันมาปลูกแตงกวาตามเขาเพิ่มสองราย

คุณค่าแห่งการงาน

เมื่อทั้งสองคนเลือกที่จะมุ่งมั่นเอาดีกับการเกษตร ข้อดีที่เกิดขึ้นอย่างทันทีทันใดก็คือ ทำให้สามารถอยู่กับครอบครัวได้อย่างพร้อมหน้าพร้อมตาทั้งพ่อ แม่ ลูก การที่โครงการให้การสนับสนุนเงินทุน เป็นการหยิบยื่นโอกาสให้ทั้งสองสามารถตั้งหลักที่จะพึ่งพิงการเพาะปลูกเพื่อสร้างครอบครัวให้เติบโตตามที่ต้องการ ทั้งยังก่อให้เกิดเอาความรู้ใหม่ๆ ที่ทำให้การเพาะปลูกเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

*“ล่าสุดผมเพิ่งกลับจากการ
ดูงานเรื่องการปลูกข้าวโพดหวาน*

ที่จังหวัดอุบลฯ นอกจากได้เพื่อนใหม่ๆ ที่จะคอยปรึกษาหารือกันในเรื่องต่างๆ เกี่ยวกับการเพาะปลูกแล้ว ผมยังได้ความรู้เพิ่มเติมหลายอย่างมาก ที่ผมจะนำมาปรับใช้ในแปลงของผม” กิตตินัทกล่าว

ขณะพัชรียกกล่าวว่า การกลับเข้ามาร่วมโครงการอีกรอบ ทำให้เธอเห็นคุณค่าของเวลาทุกนาทีที่ผ่านไป “แต่ก่อนตื่นขึ้นมามีคิดไม่ออกว่าจะทำอะไรดี เพราะไม่มีอะไรทำ แต่เดี๋ยวนี้ตื่นขึ้น หันไปมองแปลงแตงกวาที่ลงแรงอาบเหงื่อ ก็ต้องมาคิดว่าทำอะไรก่อนหลัง ทำให้เรามีการวางแผนไว้ล่วงหน้า”

ในอนาคตสิ่งที่ทั้งสองอยากเห็นคือ ความมั่นคงของตลาดที่สามารถขายผลผลิตได้ตลอดปีไม่ต้องอิงกับฤดูกาล ทั้งนี้ก็เพราะทั้งสองได้เลือกแล้วที่มีชีวิตเป็นเกษตรกร หากมีตลาดต่อเนื่อง ก็จะทำให้วิถีชีวิตของทั้งสองและลูกๆ มีหลักประกันที่ดีในอนาคต และจากสถานการณ์การระบาดเชื้อโควิด ทำให้เขาคิดที่จะปลูกพืชกินใบร่วมกับ “เผื่อปลูกไว้กินเอง มะเขือพวง เพราะเก็บได้นานหลังจากเก็บเกี่ยว ปลูกง่าย” แต่ทั้งสองคนก็ยังรักในการปลูกแตงเพราะอายุเก็บเกี่ยวสั้น ประุงอาหารได้ กินสดได้ เป็นผักที่ทุกบ้านกินเมื่อเทียบกับพริกเขียว มีคนทานมากกว่า

นายกิตตินัท ไสดาวัน อายุ 38 ปี
นางพัชรี ไสดาวัน อายุ 35 ปี
บ้านห้วยยาง หมู่ที่ 6 ต.ทุ่งโป่ง
อ.อุบลรัตน์ จ.ขอนแก่น

ทองเลือน ถมภิรมย์ ทุ่งนาแห่งความสุข

“หัวใจสำคัญของการ
เป็นชาวนาคือความขยัน
ความพยายาม ถ้าซื้อข้าว
เงินไม่ได้เข้ากระเป๋านั่นนอ”

มาจากครอบครัวใหญ่

แม่ทองเลือนเกิดในครอบครัวใหญ่ พ่อแม่ทำนาเพื่อเลี้ยงปากท้องสมาชิกในครอบครัวมาตั้งแต่เธอยังอ่อนแอขอด เธอเองก็เริ่มทำนามาแล้วตั้งแต่ยังเป็นเด็กสาวสมัยก่อนครอบครัวของเธอและผู้คนในหมู่บ้านทำนาคำกันเป็นหลักต่อมาเกิดขาดแคลนแรงงานเพราะคนวัยแรงงานจำนวนมากเข้าหางานทำในเมืองหลวง คนในหมู่บ้านรวมทั้ง ครอบครัวของเธอจึงเปลี่ยนมาทำนาหวานที่อาศัยแรงงานและต้นทุนน้อยกว่า

โดยเข้าร่วมเป็นอาสาแรงงานการทำ
คลองส่งน้ำมาในพื้นที่เกษตรของชุมชน
จากนั้นเข้ารับสนับสนุนพืชพันธุ์หลังจาก
จากโครงการ

ครั้งนั้นเธอเลือกปลูกข้าวโพดหวาน
และปลูกพืชผักอื่นๆ ในพื้นที่จำนวน 2 ไร่
พร้อมเข้าร่วมเป็นสมาชิกหลายๆ กลุ่มใน
โครงการ เช่น กลุ่มปลูกผัก กลุ่มมะพร้าว
กลุ่มเลี้ยงไก่ เป็นต้น

ถึงวันนี้สองปีกว่าๆ แล้วที่เธอทำงาน
ร่วมกับโครงการปิดทองหลังพระฯ

ปี 2526 แม่ทองเลื่อนแต่งงาน
กับพ่อยุทธ และยึดอาชีพทำนาสร้าง
รายได้หลักให้ครอบครัวบนพื้นที่
ทั้งหมด 22 ไร่ โดยแบ่งเป็นการทำนา
หวาน 13 ไร่ ที่เหลืออีก 9 ไร่ ทำสวน
พืชผักและไม่ไผ่

แม่ทองเลื่อนเข้าร่วมโครงการ
กับปิดทองหลังพระฯ มาตั้งแต่ปี 2560

กํานาแบบใหม่ การเรียนรู้ และประสบการณ์

จากรับการสนับสนุนพืชพันธุ์หลังจาก
ในปี 2562 แม่ทองเลื่อนขยายความ
ร่วมมือกับโครงการปิดทองหลังพระฯ มา
สู่ทำนาด้วยวิธีการใหม่ที่เรียกว่า “การทำ
นาหยอด” เธอเล่าว่า แม้จะเห็นด้วยกับ

วัตถุประสงค์ของโครงการที่ต้องการให้เกษตรกรมีอยู่มีกินดีขึ้นกว่าเดิมมาแต่ต้น แต่สาเหตุที่เพิ่งเข้ามาร่วมทดลองทำนาหยอดในปีที่สามก็ เพราะว่า ในช่วงแรกโครงการส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกข้าวเพื่อมุ่งสู่การผลิตเมล็ดพันธุ์ขายอย่างเดียว จึงไม่มั่นใจว่าตนเองจะมีความสามารถทำได้หรือไม่ จึงชะลอการเข้าร่วมไว้ก่อน ต่อมาโครงการเปิดให้เกษตรกรมีทางเลือกมากขึ้น โดยสามารถนำข้าวที่ผลิตได้จำหน่ายแก่โรงสีภายนอกได้ เธอและสามีเลยไม่รีรอที่จะเข้าร่วมเรียนรู้และทดลองทำนาหยอดกับปิดทองในปัจุบัน

แม้ว่าจะเพิ่งผ่านประสบการณ์การทำนาในวิธีการใหม่ไปเพียงแคปีแรก แม่ทองเลื่อนก็เห็นข้อดีและความแตกต่างระหว่างวิธีการทำนาดำ นาหว่าน ที่เธอเคยทำมาเกือบทั้งชีวิตกับการทำนาหยอดอย่างชัดเจน นั่นคือการทำนาหยอดต้นข้าวจะเจริญเติบโตสม่ำเสมอเป็นแถวเป็นแนว สามารถกำจัดวัชพืชได้ง่าย ทำให้ประหยัดทั้งแรงงานและเวลา ต่างจากการทำนาแบบวิธีเดิมที่ปัญหาดังกล่าวหนักอกหนักใจเธอมาตลอด

ที่สำคัญกว่านั้นคือ ผลผลิตที่เพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด แม่ทองเลื่อนเล่าว่า ในพื้นที่ 12 ไร่ เธอแบ่งปลูกข้าวเหนียวพันธุ์ข้าวธัญสิรินจำนวน 8 ไร่ ส่วนที่เหลืออีก 5 ไร่นั้นปลูกข้าวเจ้าหอมมะลิ ผลผลิตจากแปลงข้าวเหนียวได้ผลดีเกินคาด จากที่เคยได้ผลผลิตอยู่แค่ 6 - 7 ตัน แต่พอเปลี่ยนเป็นนาหยอดกลับได้ถึง 10 ตัน

ส่วนแปลงที่ปลูกข้าวหอมมะลินั้นตอนปลูกคาดการณ์ว่าจะได้ 3 ตัน แต่เก็บผลผลิต

ได้แค่ 2.6 ตัน ซึ่งเธอให้ความเห็นว่า น่าจะเป็นเพราะเป็นพื้นที่ลุ่ม การควบคุมปริมาณน้ำยังไม่ดี ต้นข้าวที่ขึ้นมีต้นสูงชะลูด ตอนข้าวตั้งท้อง ลำต้นข้าวโยก ข้าวไม่แตกกอ ต้นข้าวล้มส่วนใหญ่ รวงข้าวจึงไม่ติดตามที่คาด กลายเป็นฟางมากกว่าเมล็ดข้าว

แม่ทองเลื่อนได้เรียนรู้ว่าในปีถัดไปเธอจะต้องควบคุมระดับน้ำให้น้อยลงกว่าเดิม ลักษณะพื้นที่นาของแม่ทองเลื่อนบอกว่ามี 2 ลักษณะคือนาลุ่มกับนาดอน นาลุ่มไม่มีปัญหาเรื่องวัชพืชมากนัก ผิดกับนาดอนที่ทำให้แม่ทองเลื่อนจำใจต้องใช้สารเคมีกำจัด

“ในใจแม่ไม่อยากจะให้หรอก เพราะมันจะส่งผลต่อตัวเราเอง แต่ถ้าไม่ใช้ข้าวก็ไม่ได้ผล” เธอกล่าว

อย่างไรก็ตาม แม้ปีที่ผ่านมาข้าวเหนียวจะให้ผลผลิตเป็นที่น่าพอใจ แต่แม่ทองเลื่อนก็ยังมุ่งมั่นที่ปรับวิธีการทำนาหยอดในแปลงนี้ให้ดียิ่งๆ ขึ้น เพราะรู้ดีว่ายังมีจุดอ่อนที่ต้องแก้ไข และค้นพบประสบการณ์ที่สามารถนำไปต่อยอดในการทำนาปีหน้าได้

“เราได้ให้คนอื่นมาถอนต้นข้าวในนาเราไปปลูกในนาของเขา แล้วเราก็เห็นว่า ยิ่งถอนออก ต้นที่อยู่ก็ยัง

ต้นอ้วน ลำปลั่งใหญ่ รวงใหญ่”

ประสบการณ์ดังกล่าวนี้เองที่ทำให้เธอคิดว่า ปีหน้าจะลดจำนวนเมล็ดข้าวที่หยอดให้น้อยลงกว่าเดิมและรักษาระยะห่างระหว่างแถวให้ดีกว่านี้

“ระยะห่างที่เหมาะสม จะทำให้ง่ายใน การที่เราจะเดินถอนวัชพืช และคัดต้นที่ไม่ต้องการออก” เธอบอกเล่าถึงความรู้ที่ค้นพบจากการปฏิบัติจริง

ความมั่นใจในเส้นทาง

การเข้าร่วมโครงการกับปิดทองหลังพระฯ ทำให้แม่ทองเลื่อนได้มีโอกาสทำงานกลุ่มร่วมกับคนอื่นๆ ซึ่งนอกจากจะทำให้ได้เรียนรู้การทำงานเป็นหมู่คณะแล้ว ยังทำให้เธอมีโอกาสดำเนินไปศึกษาดูงานแปลงนาของเกษตรกรคนอื่นๆ ที่เป็นสมาชิกในกลุ่มด้วย

ครั้งที่เธอประทับใจที่สุดคือ ได้ไปศึกษาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในแปลงนาของพ่อเกษม ซึ่งเป็นเกษตรกรการทำนาหยอดตัวอย่างของกลุ่ม

“เราอาจจะมีความไม่เยอะเท่าพ่อเกษม ความพร้อมด้านอื่นๆ ก็อาจจะไม่เท่าด้วย แต่เทคนิคที่ได้กลับมา เราคิดว่าบางอย่างสามารถนำกลับมาปรับใช้ในแปลงของเราเองได้ไม่ยาก” เธอเชื่อมั่นเช่นนั้น

ไม่ใช่มั่นใจแค่ว่าจะสามารถทำนาหยอดให้ดีขึ้นเท่านั้น แต่ยังหมายถึงว่าวันหนึ่งเธอจะสามารถปลดหนี้ที่พอกพูนมาอย่างยาวนานจากการทำนาแบบเดิมได้อีกด้วย เพราะแม่ทองเลื่อนก็เหมือนกับชาวนาส่วนใหญ่ที่ชีวิตผูกมัดอยู่กับภาระหนี้สินจนแทบแยกกันไม่ออก

อย่างเธอกู้เงินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) ในปี 2530 จำนวน 30,000 บาท ต่อมาปี 2531 กู้เพิ่มอีก 50,000 บาท เพื่อนำเป็นทุนและเงินหมุนใช้จ่ายในครอบครัว จากรายได้โดยประมาณจากการขายข้าวที่เหลือจากการเก็บไว้กินแล้ว ได้ประมาณ 50,000-60,000 บาทต่อปี แม้เธอไม่ได้บอกว่า ปัจจุบันทบตันทบดอกหนี้สินของเธอมีอยู่จำนวนเท่าไร แต่ที่เธอกล้า

ยืนยันก็คือ อีก 2-3 ปีข้างหน้าเธอจะปิดหนี้ ธกส. ให้ได้ด้วยผลผลิตจากการทำแบบใหม่ที่เธอกำลังมุ่งมั่น

“โอกาสมาถึงแล้ว เรามีทั้งวิธีการทำนาที่ให้ผลผลิตดี มีคนคอยแนะนำอย่างใกล้ชิด มีการสนับสนุนด้านการตลาดที่เป็นธรรมจากปิดทองแค่ปีแรก เราก็ได้เริ่มทยอยใช้หนี้ ธกส. บ้างแล้ว อีกสองสามปี เรามั่นใจว่าจะจ่ายได้หมดแน่ๆ” เธอกล่าวอย่างมั่นใจ

ศักราชใหม่และความสุขของคนวัย 54

นอกจากการทำนาแล้ว ปัจจุบันแม่ทองเลื่อนยังปลูกมะพร้าว น้ำหอมปอเทือง (เพื่อขายเมล็ด) เพื่อให้งอกเงยเป็นเงินในอนาคตเป็นอีกทางหนึ่งด้วย ทั้งสองอย่าง เธอกับสามีเลือกที่จะรวม

กลุ่มกับคนอื่นๆ เพื่อรับการสนับสนุนจากปิดทอง เหมือนกับการทำนาข้าว

“ทำกับปิดทอง เรายืนยันว่าจะไปได้” เธอว่า ในอนาคตแม่ทองเลื่อนวางแผนที่จะไม่ใช้สารเคมีในแปลงข้าวของตนเอง เพื่อแปลงนาของ เธอจะสามารถเป็นแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ส่งขาย ในกลุ่มข้าว ในราคาที่สูงกว่าขายข้าวแห้งปกติ

“ปัจจุบันเราประเมินตัวเองว่าของเรายัง ไม่ได้มาตรฐาน เพราะเมล็ดลีบเยอะและยังใช้สารเคมีอยู่ จึงยังไม่อยากส่งเมล็ดพันธุ์ไปขาย ที่กลุ่ม แต่อนาคตเราทำได้แน่”

ตั้งแต่เป็นเด็กสาว ออกช่วยพ่อแม่ทำนา กระทั่งชีวิตเข้าสู่วัย 54 ทำนามา 40 กว่าปี สิ่งแม่ทองเลื่อนมีแรงผลักดันในการทำอาชีพ เกษตรอยู่ถึงทุกวันนี้ คือความหวังและกำลังใจ ความหวังว่าวันหนึ่งอาชีพของเธอจะพาชีวิต และครอบครัวให้ดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและมี

ศักดิ์ศรี และวันนี้โครงการปิดทอง หลังพระฯ ก็เข้ามาสร้างให้ความหวังมีโอกาสที่จะเป็นจริง

ส่วนกำลังใจนอกจากจะมาจากครอบครัวที่เธอรักแล้ว ทุกวันนี้ เธอมักจะเห็นข่าวในทีวีบ่อยๆ ว่ามีคนตำแหน่งใหญ่โต เงินเดือนหลายฯ หมื่น ประสบปัญหาชีวิต หายทางออกไม่เจอ ถึงกับต้องฆ่าตัวตาย ลาภ ยศ สรรเสริญ ไม่ใช่ตัวชีวิตความสุขเสมอไป แม้จะไม่มีเงินทองมากมาย ไม่มีตำแหน่งใดๆ แต่ถ้าค้นหาความสุขให้เจอได้อยู่กับครอบครัว ได้อยู่กับภารงานแห่งชีวิต ไม่อดมื้อกินมื้อ เท่านั้นชีวิตก็อาจมีความสุขกว่าใครหลายเท่า

“ยังไง เรายังมีพื้นที่นาเป็นของตัวเอง แม้จะไม่เยอะ แต่ถ้าเราขยัน ใช้พื้นที่ที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์ ไม่ปล่อยให้พื้นที่ว่างเปล่า เท่านั้นเราก็ไม่อดตาย หินสั่นที่มีก็พยายามปลดหนี้ตามที่กำหนดในแต่ละปี ไม่ต้องกังวลให้เกินเหตุ...ความสุขอยู่รอบๆ ตัวเรา” แม่ทองเลื่อนทิ้งท้าย

นางทองเลื่อน ภูมิภมย์ อายุ 54 ปี

บ้านหนองผือ หมู่ที่ 5 ต.ทุ่งโป่ง อ.อุบลรัตน์ จ.ขอนแก่น

“ผมจะอยู่ตาม
วิถีพอเพียงแบบนี้
ถ้าเราไม่พอเพียง
ใจเราจะไม่สุข ยิ่งอยาก
มาก ยิ่งลำบากมาก”

สุนทร โชคลา เทคนิคการทำนาแบบใหม่

มะเร็งร้าย ความหวัง และการต่อสู้เพื่อครอบครัว

พ่อสุนทร โชคลา
เติบโตมาในครอบครัวชาวนา
ทำนามาตั้งแต่ยุคที่ยังใช้
ควายไถนา แต่ทำเท่าไร
ก็ไม่สามารถยกระดับ
คุณภาพชีวิตให้คุ้มค่ากับ
เงินทุนและเรี่ยวแรงที่ลงไป
ได้ จึงหันไปประกอบอาชีพ
เป็นคนขับรถส่งไก่ในจังหวัด
อุดรธานี กระทั่งปี 2558 ก็
พบว่า ตัวเองเผชิญกับโรค
มะเร็งเม็ดเลือดขาวอย่าง
ฉับพลัน ต้องพักรักษาตัว
อยู่ในโรงพยาบาลเป็นระยะ

เวลา 1 เดือน ตอนแรกความเจ็บป่วยนำความทุกข์มา
ให้พ่อสุนทรอย่างแสนสาหัส แต่ด้วยขวัญกำลังใจจาก
คนรอบข้าง พ่อสุนทรก็สามารถฝ่าข้ามห้วงเวลาวิกฤติ
ที่อาจเสียชีวิตสูงถึง 70 เปอร์เซ็นต์ มาได้

เรียนรู้ ลงมือทำอย่างเข้าใจ และดอก ผลแห่งการงาน

พ่อสุนทรเข้าร่วมโครงการปิดทองหลังพระฯ
ในปี 2561 โดยเริ่มจากการปลูกข้าวโพดหลังทำนา

และค่อยๆ เรียนรู้เทคนิคการทำนาแบบใหม่
จากโครงการ ตอนนี้อย่างได้ลงชื่อเป็นสมาชิก
เลี้ยงไก่ประดู่หางดำไว้อีกด้วย แต่ยังสองจิต
สองใจว่าจะเลี้ยงหรือไม่ เพราะก่อนเข้าร่วม
โครงการ พ่อสุนทรเคยเลี้ยงไก่ ตอนนั้น ต้องอนุบาลไก่ด้วยตัวเองทั้งหมด แต่ยั
ด้อยประสบการณ์ จึงติดตั้งไฟให้ลูกไก่ดำเกินไป ทำให้ความร้อนจากหลอดไฟเกิด
ปฏิกิริยากับความร้อนของแกลบ เกิดไฟลุกไหม้ จนลูกไก่ตายยกเล้า ประสบการณ์
ครั้งนั้นทำให้พ่อสุนทรยังเข็ดขยาดอยู่

สำหรับการใช้เทคนิคทำนาแบบใหม่นั้น พ่อสุนทรนำพื้นที่นาจำนวน 8 ไร่
เข้าร่วมโครงการ โดยแบ่งพื้นที่ออกตามวิธีการทำเป็น 2 ส่วนคือ ส่วนที่หนึ่ง พื้นที่
3 ไร่ 2 งาน 26 ตารางวา เป็นการทำนาโดยใช้เครื่องปักดำ ส่วนที่สอง พื้นที่อีก 4 ไร่
1 งาน เป็นการทำนาโดยวิธีการทำนาหยอด แม้ว่าจะห่างหายจากการทำนาไป
ประกอบอาชีพขับรถส่งไก่ในต่างจังหวัดอยู่หลายปี แต่การที่เติบโตมาในครอบครัว
ที่ทำนา รู้เห็น และคลุกคลีกับการทำนามาตั้งแต่ในวัยเด็ก เมื่อต้องกลับมาทำนา
ภายหลังที่หายป่วย ก็ไม่ได้เป็นเรื่องยากแต่อย่างใด

“ก็ทำตามวิธีที่ทำต่อกันมาจากรุ่นก่อนๆ จนเมื่อเข้าร่วมกับโครงการปิดทองฯ
ก็ทำให้รู้ว่าการทำนาให้ได้ผลผลิตที่สูงและคุ้มค่ากับการลงทุนลงแรงนั้น ต้องเริ่ม
จากการเตรียมดินที่ดี ต้องรู้จักคุณสมบัติของดินในพื้นนาของเราอย่างละเอียด”

“ที่สำคัญคือ ความรู้ที่เกิดขึ้นนั้นต้องเป็นวิทยาศาสตร์ เพราะมันจะทำให้เรา
สามารถพัฒนาให้มันดีขึ้นอย่างตรงจุดและรวดเร็ว เช่น ถ้าเรารู้จักดินในพื้นนาของเรา

อย่างละเอียดและถูกต้อง เราก็จะใส่ปุ๋ยที่เหมาะสมกับสภาพและคุณสมบัติของดิน เพื่อให้ข้าวที่ปลูกเจริญเติบโตและได้ผลผลิตที่ดี ซึ่งถ้าใส่ใจ การเรียนรู้เรื่องนี้ไม่ยากเลย เพียงเก็บตัวอย่างดินไปวัดหาค่าคุณสมบัติของดินที่สำนักงานเกษตรอำเภอก็สามารถรู้แล้ว”

“หลังเข้าร่วมกับโครงการปิดทองหลังพระ เรามาโดนใจที่เขาบอกว่า ถึงจะอย่างไร ถ้าคุณภาพดินไม่ดี ผลผลิตก็ไม่เพิ่มขึ้น เบื้องต้นต้องปรับสภาพดินก่อน แล้วพืชที่เราปลูกก็จะง่ายในการบำรุงให้ได้ผลผลิตที่สูง ไม่ว่าจะเป็นการตีดิน ตากดิน เพราะดินจะไม่แข็ง” พ่อสุนทรยืนยันในเคล็ดลับหรือกุญแจสำคัญการทำงานที่ตนเองค้นพบ

นอกจากนี้ พ่อสุนทรได้เปรียบเทียบให้เห็นถึงข้อเด่นข้อด้อยระหว่างการทำงานดำกับนาหยอดให้ฟังว่า การทำงานดำนั้น จะดูแลง่าย ได้ผลผลิตดี แต่ต้นทุนจะสูง เพราะต้องใช้แรงงานเยอะ ขณะที่การทำงานหยอดง่ายทุกอย่าง ผลผลิตอาจไม่สูงเท่านาดำ แต่มีต้นทุนที่ต่ำกว่า

ด้วยสามารถทำได้ง่ายและต้นทุนต่ำนี้เอง ที่ทำให้พ่อสุนทรก็ชอบและถูกใจกับวิธีการทำงานหยอด มากกว่านาดำ โดยปรับจำนวนเมล็ดที่หยอดจากเดิมหลุมละ 7-8 เมล็ด เป็น 4-5 เมล็ดต่อหลุม เพราะจะทำให้ข้าวไม่แย่งปุ๋ยกัน สามารถเจริญเติบโตได้ให้ผลผลิตเต็มที่ ในอนาคต พ่อสุนทร

อยากทดลองให้มีทั้งพันธุ์เตี้ยและพันธุ์สูงอยู่ในหลุมเดียวกันอีกด้วย เพราะคิดว่าทั้งสองพันธุ์จะได้พึ่งพิงกันทั้งในเรื่องคุณสมบัติที่แตกกอได้ดีและไม่ล้ม

ประสบการณ์จากการทำนาหยอดอีกประการหนึ่งคือที่พ่อสุนทรเล่าให้ฟังก็คือ การทำนาหยอดนั้นจะต้องดูและระดับน้ำในนาให้ดี ถ้าขาดน้ำ หญ้าจะขึ้นง่าย แม้จะไม่

เยอะเท่านั้นหรอก แต่ก็ทำให้ผลิตข้าวต่ำลงอย่างเห็นได้ชัด เพราะหญ้าจะแย่งปุ๋ยแย่งน้ำ จนข้าวไม่สามารถเจริญเติบโตได้อย่างเต็มที่ ที่ผ่านมา พ่อสุนทรจะใช้วิธีการถางหรือถอนหญ้าในแปลงนา แทนการฉีดพ่นสารเคมี เนื่องจากประสบการณ์การป่วยเป็นมะเร็งทำให้ตนพยายามหลีกเลี่ยงการใช้สารเคมีเท่าที่จะทำได้

ผลจากการทำนาด้วยเทคนิควิธีการใหม่ พ่อสุนทรสรุปให้เห็นภาพชัดเจนว่า วิธีการทำนาแบบเดิม ไม่ว่าจะทำนาหว่านหรือปักดำ จะได้ผลผลิตประมาณ 40 กระสอบ หรือมากที่สุดก็แค่ 60 กระสอบเท่านั้น ต่างจากการทำนาด้วยเทคนิควิธีการใหม่อย่างชัดเจน เพราะแค่ปีแรกที่เข้าร่วมโครงการ ผลผลิตก็เพิ่มขึ้นหลายเท่า

“แปลงนาข้างๆ พื้นที่ขนาดใกล้เคียงกัน แต่ยังทำด้วยวิธีการแบบเก่า รู้ไหมเขาได้ข้าวเปลือกแค่ 8 กระสอบ แต่ของเราได้ถึง 104 กระสอบ” พ่อสุนทรเล่าถึงผลผลิตของตัวเองอย่างภาคภูมิใจ ก่อนจะรู้สึกเสียดายที่เพื่อนชาวนาคนอื่นๆ ไม่ยอมรับโอกาสที่เขาแนะนำ

แรงจูงใจ และการฝ่าข้ามแรงเสียดทาน

แรงจูงใจที่ทำให้เข้าร่วมกับโครงการทำนาด้วยเทคนิคใหม่ พ่อสุนทรยอมรับว่า

มาจากเหตุผลสำคัญ 2 ประการ คือ
หนึ่ง การช่วยเหลือในด้านแรงงาน ใน
ทุกๆขั้นตอนของการทำนา สอง การให้
เงินทุนกู้ยืมแบบปลอดดอกเบี้ย

พอสุนทรเล่าว่า การเข้ามาช่วยเหลือด้านแรงงานไม่มีปัญหา ใครๆ ก็เห็นด้วย
แต่เรื่องเงินกู้ยืมนั้น ทำให้ชาวบ้านจำนวนมากไม่กล้าเข้ามาร่วม เพราะกลัวเป็นหนี้
สินเพิ่มจากที่เป็นกันอยู่แล้วแทบทุกครัวเรือน จึงยังคงทำนาด้วยวิถีและวิธีการเดิมๆ
ไม่ยอมเปลี่ยนแปลง ซึ่งต่างจากพอสุนทรที่ขบคิดอีกแบบ

*“เป็นหนี้แล้วเสียหายตรงไหน ถ้ามันทำให้ได้ผลผลิตดีขึ้น มีชีวิตดีกว่าเดิม
ผมว่า ถ้ารู้จักบริหารจัดการ สักพักเราก็จะแปรผลผลิตที่สูงขึ้นมาหักลบกลบหนี้ได้
ดีกว่าอยู่แบบไม่เป็นหนี้ แต่ผลผลิตตกต่ำ และไม่มีอะไรเลย”* พอสุนทรชี้ให้เห็นถึง
หลักคิดที่ตัวเองยึดถือ

เข้าร่วมโครงการมา 2 ปี ถึงวันนี้พอสุนทรสรุปได้ว่า สิ่งที่ได้จากการเข้า
ร่วมโครงการมีอยู่สามประการหลักๆ คือ แรงงาน ปัจจัยการลงทุน และความรู้
โดยเฉพาะความรู้นั้น เป็นสิ่งที่เกินคัม เขาเป็นแรงงานหลักที่ดูแลควบคุมการทำนา
ร้อยละแปดสิบ โดยเครื่องจักรของโครงการ มีภรรยามาช่วยเสริมบ้างในบางครั้ง
เขาเล่าว่าคนอื่นๆ อาจจะยังไม่เปิดกว้างที่จะใช้เครื่องจักรเป็นเครื่องทุ่นแรง เพราะ
กลัวเสียเงินก้อนโตในคราวเดียว ส่วนใหญ่จะคุ้นชินกับการจ่ายเป็นครั้งๆไป เช่น
การไถ การคราด โดยไม่ได้คำนวณถึงผลลัพธ์สุดท้ายที่ได้ *“เปิดทองหลังพระฯ*
สอนให้ทำนาตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงขั้นสุดท้าย ผมว่า ผมนำความรู้ที่ได้จากโครงการ

มาใช้หมด ผลผลิตจึงเพิ่มขึ้น ทำให้ผมสามารถใช้หนี้ได้หมดภายในรอบเดียว”
พ่อสุนทรกล่าวอยากภาคภูมิใจ

กระนั้น ตลอดเวลาที่ผ่านมาก็มีแรงเสียดทานอยู่เป็นระยะๆ “บางที่เพื่อนบ้านก็ชอบดูแคลนให้ได้ยินอยู่บ่อยๆว่า หาเรื่องยุ่งยากเด้อ...หาหาใส่หัวเด้อ...หรือมองเราแบบยี้มหัวบ้างอะไรบ้าง” ซึ่งแม้จะทำให้รำคาญจิตใจบ้าง แต่อีกด้านหนึ่งแรงเสียดทานดังกล่าวนี้เองที่กลายเป็นแรงขับให้พ่อสุนทรอยากพิสูจน์ให้ใครๆเห็นผลที่เกิดขึ้น

หากเปิดใจและเชื่อมโยงเครือข่าย เราจะกำหนดอนาคต ด้วยตัวเอง

เมื่อสิ่งที่ลงทุนลงแรงลงไป ปรากฏผลให้เห็นกับตา นอกจากจะทำให้พ่อสุนทรมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นแล้ว ยังสร้างความภาคภูมิใจให้พ่อสุนทรเป็นอยากมากอีกด้วย ทุกวันนี้พ่อสุนทรจึงอยากเห็นเพื่อนเกษตรกรคนอื่นมาเข้าร่วมกิจกรรมโครงการให้มากขึ้น ส่วนตัวของพ่อสุนทรเองก็ยินดีที่จะให้คำปรึกษา และทำเป็นแบบอย่างให้คนอื่นได้เรียนรู้

“ผมอยากบอกทุกคนว่า ลองเปิดใจ เปิดความคิดดู โครงการปิดทองช่วยเราทุกอย่าง ทุกขั้นตอน มีเพียงขั้นตอนเดียวที่ไม่ได้ช่วยคือหุงข้าวให้ เราลองเรียนรู้ก่อนก็ได้ ไม่ได้เสียหายอะไร”

พ่อสุนทรย้ำเป็นมั่นเป็นเหมาะว่า การเป็นเกษตรกรที่ดีได้ จะต้องมุ่งมั่นหมั่นศึกษาหาความรู้ หาวิธีการและแนวทางที่ทำให้ดีกว่าเดิม ต้องก้าวข้ามออกจากความคุ้นเคยที่มีอยู่เดิมถึงจะเรียนรู้ได้ “ผมทำจนเห็นผลมาแล้ว” กล่าวอย่างภาคภูมิใจก่อนจะทิ้งท้ายว่า “ปิดทองจะช่วยได้ดีกว่านี้ ถ้าเราทำกันเป็นกลุ่ม การทำเป็นกลุ่มจะทำให้เราได้แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ซึ่งกันและกัน เราจะโตไปพร้อมกันที่สำคัญ เมื่อทำกันเป็นกลุ่ม พวกนายทุน พวกโรงงานก็จะกลัว ไม่เอาเปรียบพวกเราอย่างที่เป็นมา”

นายสุนทร ไซคลา อายุ 56 ปี

บ้านห้วย หมู่ที่ 8 ต.ทุ่งโป่ง อ.อุบลรัตน์ จ.ขอนแก่น

ณัฐนนท์ สุขใหญ่ การปลูกอ้อยแบบคนรุ่นใหม่

“ผมไม่ได้เชื่อในสิ่งที่เขาบอกมาทั้งหมด
แต่ต้องนำมาลงมือทำในพื้นที่ตัวเองก่อน”

ณัฐนนท์ สุขใหญ่ เดิมเป็นคนจังหวัดยะลา แต่ย้ายตามพ่อมาทำงานที่โรงไฟฟ้าฯ ทำงานประจำเป็นช่างไฟที่โรงไฟฟ้าพลังน้ำเขื่อนอุบลรัตน์ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย จังหวัดขอนแก่น จนแต่งงานมีครอบครัวอยู่ที่บ้านทุ่งโป่ง ด้วยวัยหนุ่มที่กำลังสร้างครอบครัว ประกอบกับพ่อตามีที่ดินหลายแปลง ณัฐนนท์ใช้เวลาว่างหลังเลิกงานและวันหยุดทำการเกษตรเป็นอาชีพเสริม

เมื่อ 5 ปีก่อนเขาเริ่มปลูกมันสำปะหลัง ในที่ดินของพ่อตา แต่พบว่ามันขึ้นตอนยุ่งยาก โดยเฉพาะตอนเก็บเกี่ยวผลผลิต ปีถัดมาจึงหันมาปลูกอ้อย เพราะดูแลง่ายกว่า ประกอบกับช่วงเวลาดังกล่าวมีเงินสนับสนุนค่าเรือต่อซังข้าวไร่ละ 500 บาท จากโรงงานน้ำตาลในอำเภอน้ำพอง ราษฎรที่จึงตัดสินใจนำเอาพื้นที่จำนวน 10 ไร่เข้าโครงการ

จากคนที่ไม่เคยปลูก ไม่มีความรู้เรื่องการปลูกอ้อยมาก่อน แต่ด้วยความพยายามหาความรู้ผ่านช่องทาง Youtube ทำให้ราษฎรที่ได้เรียนรู้เทคนิคการปลูก และสามารถหาทางออกให้กับปัญหาการปลูกอ้อยมาได้ตลอด เขาบอกว่าการที่เขาเกิดมาในยุคที่มีเทคโนโลยีอยู่รอบตัว ทำให้เข้าถึงความรู้และมีโอกาสเรียนรู้จากประสบการณ์ของคนอื่น มาปรับใช้ในการปลูกอ้อยของตนเองอยู่เสมอ

เมื่อโอกาสมาถึง

ณัฐนันท์เริ่มรู้จักโครงการปิดทองหลังพระฯ เมื่อปี พ.ศ. 2558 โดยเริ่มจากการปลูกอ้อยและพืชอื่นๆ ที่ปิดทองเข้ามาสนับสนุน เช่น ทำนาหยอด ปลูกข้าวโพดหวานและมะพร้าว ตอนนั้น โครงการปิดทองหลังพระฯ กำลังร่วมมือบริษัทน้ำตาลมิตรผล ส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกอ้อยให้มีคุณภาพ โดยสนับสนุนด้านเครื่องทุ่นแรงต่างๆ ในอัตราการใช้บริการที่เป็นธรรม ซึ่งตรงกับความต้องการของณัฐนันท์ ที่ก่อนหน้านี้ประสบปัญหากับการวิ่งหาจัดจ้างเครื่องจักรของคนอื่นมาใช้ทุ่นแรงในแปลงอ้อยของเขาอยู่พอดี อีกทั้งเมื่อเข้าร่วมโครงการแล้ว ก็ยังมีตลาดจากโรงงานรองรับที่ชัดเจน ไม่ต้องประสบปัญหาเหมือนที่ต้องเผชิญอยู่ก่อนหน้านี้

“ตอนปิดทองเข้ามา แล้วบอกว่าจะมีรถตัดมาช่วย พอได้ยินนี้ผมสนใจเลย เพราะต้องการเครื่องทุ่นแรงมาช่วยอยู่แล้ว ตอนนั้นร้องอ้อยของแปลงผมมันรองรับกับรถตัดพอดี”

จากนั้นณัฐนันท์ก็หันมามุ่งมั่นกับการปลูกอ้อยเพื่อป้อนผลผลิตให้กับโรงงานน้ำตาลมิตรผลแห่งเดียว

จนปัจจุบันมีพื้นที่ปลูกอ้อยอยู่กว่า 20 ไร่ โดย 6 ไร่ ในจำนวนทั้งหมด ถูกยกระดับให้เป็นแปลงสาธิตของ โครงการอีกด้วย

เมื่อทำงานร่วมกับโครงการ ปิดทองหลังพระฯ ฐานันท์เห็นข้อแตกต่างระหว่างการปลูกอ้อยวิถีเดิมกับวิธีการใหม่ๆ เขาเห็นว่า วิถีเดิมที่เกษตรกรสวนใหญ่ยังคงมีความเชื่อและปฏิบัติกันอยู่คือการปลูกอ้อยถี่ๆ เพราะจะทำให้ได้ผลผลิตจำนวนมาก แต่จากประสบการณ์เขาพบว่า การปลูกถี่เกินไปจะทำให้อ้อยได้รับแสงที่ไม่เพียงพอ ลำต้นเล็ก ขณะที่การปลูกให้ร่องห่างที่พอเหมาะ จะ

ทำให้ลำต้นมีขนาดใหญ่และมีคุณภาพกว่า แม้วิธีดังกล่าวจะมีปัญหาเรื่องหญ้าขึ้นเยอะในร่องแปลง แต่หากมีการเตรียมดินที่ดี หมั่นตรวจตราและกำจัด ก็สามารถควบคุมได้ทัน ซึ่งการกำจัดก็ทำได้ไม่ยาก เพราะเมื่อปลูกร่องห่างๆ ก็สามารถไถรอกไถกำจัดได้อย่างง่ายดาย

นอกจากวิธีการปลูกแล้ว การใช้เครื่องจักรในการทุนแรงเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ฐานันท์สามารถบริหารจัดการเวลาและต้นทุนในการแก้ปัญหาต่างๆ ได้ทันทั่วทั้งที่ แตกต่างจากเกษตรกรจำนวนมาก ที่เวลาเจอปัญหาเกิดขึ้นในแปลง มักจะวิตกกังวลกับสิ่งต่างๆ มากมาย ทั้งค่าใช้จ่ายตามแรงงานคนที่ต้องใช้ เวลาที่เสียไป ฯลฯ เมื่อเปรียบเทียบกันแล้ว การใช้เครื่องจักรทุนแรงสามารถสร้างผลตอบแทนที่คุ้มทุนกว่า

ปัจจัยสำคัญอีกอย่างหนึ่งในการปลูกอ้อยให้ได้ผลดี มีคุณภาพ ฐานันท์เผยเคล็ดลับให้ฟังว่า ต้องให้ความสำคัญในการเตรียมดินเป็นเบื้องต้น

“เมื่อเราเตรียมดินไม่ดี ต้นอ้อยจะเจริญเติบโตได้แค่ 1-2 เดือนแรก แต่ถ้าฝนเกิดในช่วงนี้ปลูกอ้อยจะเหี่ยวทันทีเพราะความชื้นไม่มี อย่างอ้อยที่ผมปลูก 10 ไร่

นอกแปลงสาธิต ซึ่งไม่ได้เตรียมดินให้ดีมาแต่ต้นนี้เห็นได้ชัด แรกๆ อ้อยก็เจริญเติบโตดี แต่พอฝนขาดช่วง เหี่ยวแห้งกันเป็นแถบๆ ตอนเก็บเกี่ยว จากพื้นที่ปลูก 10 ไร่ ปรากฏว่าได้ผลผลิตจริง ๆ แค่ 5 ไร่ ต่างกับอ้อยที่ปลูก 6 ไร่ ในแปลงสาธิตที่มีการเตรียมดินที่ถูกต้องเป็นขั้นเป็นตอนอย่างเห็นได้ชัด เพราะแปลงนี้แม้ฝนจะขาดช่วง อ้อยก็ไม่เหี่ยวแห้ง ตอนเก็บผลผลิต ก็ได้เต็มเม็ดเต็มหน่วย"

กระนั้นก็ตาม ในการทำการเกษตรต่างๆ อย่าง ไม่ว่าจะควบคุมปัจจัยที่อาจจะก่อให้เกิดปัญหายังไง ถึงที่สุดเกษตรกรทุกคนก็ย่อมประสบปัญหาไม่อย่างใดก็อย่างหนึ่ง มากบ้างน้อยบ้าง แล้วแต่ว่าใครจะสามารถควบคุมปัจจัยที่อาจก่อให้เกิดปัญหาได้ดีกว่ากัน ข้อเท็จจริงดังกล่าวนี้ ญัฐนันท์เองก็เคยประสบ แต่จะรับหาทางแก้ไขในทันที ปัญหาก็ไม่มีประสบการณ์การแก้ไข เขามักจะนำประสบการณ์จากที่อื่นมาปรับใช้ในพื้นที่ไร่นาของตนเอง จนปัญหาคือคล้ายในที่สุด

ความรู้คู่คุณธรรม คือสิ่งที่ได้รับจากโครงการ

ในการเก็บเกี่ยวผลผลิตในพื้นที่ 26 ไร่ ญัฐนันท์สามารถขายอ้อยได้เกือบ 350,000 บาท หลังจากหักค่าใช้จ่าย ค่าปุ๋ย ค่ายา และค่าเครื่องจักรแล้ว ทำกำไรได้เกินครึ่งจากยอดขายทั้งหมด แม้ปีที่ผ่านมาสภาพฝนฟ้าอากาศจะทำให้ผลผลิตไม่ดีรายได้ลดลง แต่การลงแรงของเขาก็ไม่ได้สูญเปล่า

"ปีที่ผ่านมาเกิดภาวะแล้งจัดทำให้เก็บผลผลิตได้น้อย ยอดขายแค่ 200,000 บาท หักค่าใช้จ่ายแล้วก็ได้ไม่เยอะเหมือนครั้งก่อนๆ แต่เราก็กยอมรับได้ เพราะถือว่านี่เป็นอาชีพเสริม เรามีอาชีพที่เป็นรายได้หลักของเราอยู่"

ปัจจุบัน ญัฐนันท์เป็นกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้ปลูกอ้อยตำบลทุ่งโป่ง มีหน้าที่ติดตามสมาชิกในกลุ่ม 5-6 คน ที่เขารับผิดชอบ คอยช่วยเหลือด้านต่างๆ ให้แก่สมาชิก ทั้งเรื่องการจัดการ การลดต้นทุนการผลิต การดูแลให้อ้อยมีคุณภาพเป็นต้น เขาได้สรุปว่า สิ่งที่โครงการมอบให้เขาคือการจัดสรรผลประโยชน์ที่เป็นธรรม "แต่ก่อนเราไม่เคยรู้ว่าปลูกอ้อยแล้ว ผลผลิตออกมาเราจะได้เท่าไร แต่พอเปิดทองฯ กับมิตรผลมาอธิบายรายละเอียดถึงผลประโยชน์ที่เราจะได้รับ เราก็ออเค้กับสิ่งที่เกิดขึ้น"

ในด้านเทคนิคการปลูกอ้อย ขั้นตอนการดูแล และการสนับสนุนด้านต่างๆ

ก็เป็นอีกอย่างหนึ่ง ที่ได้รับจากโครงการเป็นอย่างมาก เขาบอกว่าเมื่อก่อนไม่ได้คิดจะหันมาทำเกษตรอย่างจริงจัง แต่หลังจากเข้าร่วมโครงการทำให้รู้จักเทคนิครู้จักแบ่งเวลา ใส่ใจกับการเกษตรมากขึ้น จนบางครั้ง เขาคิดอยากจะลาออกจากงานประจำ มาลุยงานด้านการเกษตรให้เต็มร้อยเลยทีเดียว

จากแรงกดดันสู่นาคตที่กำหนดด้วยตนเอง

นอกจากวิธีการทำการเกษตรที่ณัฐนันท์ต้องเรียนรู้ ต่อสู้กับมันมาตั้งแต่แรกเริ่มมาจนถึงปัจจุบันแล้วคำสับประมาทจากคนในชุมชนที่มีต่อตัวเขา หลังจากร่วมงานกับโครงการปิดทองหลังพระฯ เป็นแรงเสียดทานอีกอย่างหนึ่งที่เขาต่อสู้ฝ่าฟันกับมันมาอย่างหนัก *“มันจะทำได้หรือ มาถึงก็จับปลาตัวใหญ่ขนาดนั้น”* เขาจำมันขึ้นใจ แต่แทนที่จะทำให้เขาท้อถอยกลับเป็นแรงขับให้เขาไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคที่เจอ

ในอนาคต ณัฐนันท์มีแผนขยายพื้นที่ปลูกอ้อยอีก 50 ไร่ รวมกับที่ทำอยู่เดิมเป็นพื้นที่ 76 ไร่ เขาเชื่อมั่นว่าตัวเองสามารถทำให้สำเร็จได้ไม่ยากนัก เพราะมีประสบการณ์และพร้อมที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ อยู่เสมอ

ณัฐนันท์ อยากให้เกษตรกรทุกคนเปิดใจให้กว้างเพื่อรับเทคนิคใหม่ ๆ เช่น การใช้เครื่องจักร และเทคโนโลยีต่างๆ เขาให้ความคิดเห็นว่า เกษตรกรจำนวนมากยังไม่กล้าที่จะลงทุนหรือทำอะไรที่เปลี่ยนไปทำจากเดิม ทั้งยังไม่ค่อยรู้เท่าทันสถานการณ์บ้านเมืองและสถานการณ์โลก ซึ่งสิ่งเหล่านี้มีความจำเป็นต่อการทำการเกษตรสมัยใหม่ เกษตรกรต้องปรับตัว หากเปิดใจ เรียนรู้ เข้าใจ ตั้งรับ ปรับใช้อนาคตของเกษตรกรปลูกอ้อยจะตั้งอยู่บนความแน่นอน ไม่เหมือนที่ผ่านมา

นายณัฐนันท์ สุขใหญ่ อายุ 33 ปี

หมู่ 10 บ้านทุ่งโป่ง ต. ทุ่งโป่ง อ.อุบลรัตน์ จ. ขอนแก่น

สะอาด อุพันธ์ เพาะลูกไก่...เปลี่ยนชีวิต

“บางคนก็สนใจจะทำแต่ก็ไม่ได้ทำจริงๆ
สักที อ้าวว่าไม่มีเวลา ไม่มีทุน หากทุกคน
อ้าวไม่มีทุน ผมก็ยังไม่มียุกันแต่เวลาทุกคน
มีเท่ากันอยู่ที่เราจะตั้งใจทำหรือไม่”

จากลูกจ้างโรงงานสู่อาชีพ เพาะลูกไก่

สะอาด อุพันธ์ เคยทำงานเป็นลูกจ้าง
โรงงานและขายวัสดุก่อสร้างอยู่ในเมือง แต่
ต้องกลับมาอยู่บ้าน เพราะต้องดูแลแม่ที่ป่วย

และช่วยพ่อทำนา โดยได้รู้จักกับโครงการของ
ปิดทองหลังพระฯ เมื่อปี พ.ศ.2560 ในวันที่
เจ้าหน้าที่โครงการเข้ามาสำรวจชุมชนและ
พูดคุยแลกเปลี่ยนกับเกษตรกรที่ศาลาวัด ปีนั้น
เกิดสถานการณ์แล้งหนัก น้ำไม่เพียงพอต่อ
การทำนาปรัง ปิดทองจึงเสนอให้เกษตรกรลอง
ปลูกข้าวโพดหวานเป็นพืชหลังนา พ่อสะอาด
เข้าร่วมโครงการโดยปลูกข้าวโพดในพื้นที่ 6 ไร่
แต่ด้วยความที่ทำไร่ข้าวโพดด้วยตัวคนเดียว
ไม่มีประสบการณ์มาก่อน ผลผลิตจึงได้แค่
6 ตัน สุดท้ายก็เลยล้มเลิก

ต่อมาพ่อสะอาดหันมาเลี้ยงไก่ ซึ่ง
ขณะนั้นโครงการปิดทองหลังพระฯ ร่วมกับ
มหาวิทยาลัยขอนแก่น กำลังหาเกษตรกร
ผู้สนใจเข้าร่วมโครงการเลี้ยงไก่พันธุ์ประดู่หาง
ดำ พ่อสะอาดเห็นว่าตัวเองเคยเลี้ยงไก่พื้นบ้าน
และมีคอกอยู่แล้ว จึงตัดสินใจเข้าร่วมเริ่มแรก
มีเกษตรกรสนใจเข้าร่วมโครงการจำนวนมาก

แต่เมื่อพิจารณารายละเอียด และ
ถามความสมัครใจจริงๆ พบว่ามี
เพียง 3 คนเท่านั้นที่สามารถไป
ต่อกับโครงการได้ หนึ่งในนั้นคือ
พ่อสะอาด

จากนั้นทางโครงการและ
อาจารย์มหาวิทยาลัยขอนแก่น
จึงนำไก่พ่อแม่พันธุ์ไก่มาให้จำนวน
10 ตัว ตัวละ 200 บาท พ่อสะอาด
เล่าว่า หลังจากเลี้ยงพ่อแม่พันธุ์ไก่
ได้ไม่นาน พบว่าไก่ที่เลี้ยงไว้ไม่
ค่อยฟัก จึงตัดสินใจซื้อเครื่อง
ฟักไข่มาใช้ พร้อมกันนั้นก็หาซื้อ
ตาข่ายเพื่อมาป้องกันสุนัขและงู
ที่จะเข้ามากินไก่และไข่ จนกิจการ
เลี้ยงไก่ของพ่อสะอาดมีแนวโน้ม
ที่ดีขึ้นเรื่อยๆ โครงการได้เห็นถึง
การพัฒนาการเลี้ยงไก่ของพ่อ
สะอาดจึงนำไก่มาให้เลี้ยงเพิ่ม
อีกจำนวน 200 ตัวเพื่อผลิตลูกไก่
ให้พ่อสะอาดเป็นผู้ผลิตลูกไก่
จำหน่ายไปแหล่งอื่นๆ

จำนวนไก่ของพ่อสะอาดค่อยๆ เพิ่มขึ้น
พร้อมๆ กับภาระรับผิดชอบที่ตามมา
แต่พ่อสะอาดก็ไม่ได้รู้สึกเป็นภาระที่
ทำให้เหน็ดเหนื่อยย่อท้อแต่อย่างใด
กลับรู้สึกว่าเป็นงานสบายๆ ไม่ต้องไป
ตากแดดเหมือนกับการทำไร่่อ้อยไร่
มันสำปะหลัง

*“บ่เมื่อย บ่ล้า ล้าไปเฮ็ด ไร่่อ้อย
ไร่มัน อยู่แต่ในฮ่ม”* พ่อสะอาดกล่าว

หนึ่งวันของชีวิตพ่อสะอาด

ปัจจุบันนี้พ่อสะอาดเป็นตัวหลักในการดูแลเลี้ยงไก่เพียงคนเดียว บางครั้งอาจ
มีหลานชายมาช่วยบ้างแต่ไม่บ่อยนักทุกๆ วัน พ่อสะอาดจะเข้าเล้าไก่ตั้งแต่ 6 โมงเช้า
เพื่อให้อาหารและเก็บไข่ ก่อนจะออกมา
ทำสวนข้างๆ เล้า จนเหงื่อชุ่มหลัง ก็กลับ
ไปกินข้าวเข้าที่บ้าน

เสร็จข้าวเช้า พ่อสะอาดจะวกมา
ที่เล้าไก่อีกครั้ง เพื่อตรวจตราถาดน้ำไก่
และจัดการเรื่องต่างๆ ในเล้า พ่อเที่ยงก็
กลับไปกินข้าวที่บ้านพร้อมๆ กับการ
ตรวจตราตู้ฟักไข่ จะกลับมาที่เล้าอีกครั้ง
ประมาณบ่ายโมงเพื่อให้อาหารไก่อรอบที่
สอง หลังให้อาหารรอบที่สองเสร็จสรรพ
พ่อสะอาดจะขลุกอยู่ในสวนบริเวณรอบๆ
เล้าไก่ เพื่อจะให้อาหารไก่และเก็บไข่อีก
ที่ตอนห้าโมงเย็น ชีวิตประจำวันของพ่อ
สะอาดวนเวียนอยู่แบบนี้ จนกลายเป็น
กิจวัตร

ปัญหาและการเรียนรู้

การเลี้ยงไก่พันธุ์ของพ่อสะอาดเป็นการนำหลักความรู้ทางวิชาการบวกกับประสบการณ์ที่เคยเลี้ยงไก่บ้าน และการเรียนรู้จากที่โครงการสอนมาใช้ พ่อสะอาดบอกว่า ข้อแตกต่างระหว่างเลี้ยงไก่พันธุ์ประดู่หางดำกับเลี้ยงไก่พื้นบ้านคือ การเลี้ยงไก่พื้นบ้านนั้นส่วนใหญ่เป็นการเลี้ยงแบบตามมีตามเกิด ขณะที่การเลี้ยงไก่

พันธุ์ประดู่หางดำต้องกำหนดอัตราการให้อาหารของไก่แต่ละวันอย่างชัดเจน เช่น แรกเริ่มต้องให้อาหาร 1 ชีดต่อตัวต่อวัน แล้วค่อยๆ ขยับขึ้นตามอายุไก่ ถ้าให้เยอะเกินไปก็จะสิ้นเปลืองเปล่าๆ เพราะไก่จะเขี่ยอาหารทิ้ง

“อาจารย์จากมหาวิทยาลัยบอก ตอนแรกพ่อก็ไม่เชื่อ คิดว่ามันบ่แม่นหรอก ไก่ก็ยังไม่มันสิกินน้อยขนาดนั้น แต่พอทำจริง ฝ้าเบ็งมัน เออ มันจริง” เขาเล่าพลางหัวเราะร่วน

สำหรับปัญหาที่พ่อสะอาดมักเจอในการเลี้ยงไก่ ก็มีอยู่บ้างเหมือนกัน แต่ไม่ใช่เป็นปัญหาที่ตัวไก่หรือการเลี้ยง หากแต่คือปัญหาของตู้ฟัก

“ไฟฟ้ามักดับ” พ่อสะอาดเริ่มเล่าปัญหาที่เกิดขึ้น *“ดับจนหัวฟันทมอกในตู้ฟักอยู่บ่อยๆ ตู้ฟักมันจำเป็นต้องควบคุมทั้งอุณหภูมิและความชื้น อุณหภูมิที่ประมาณ 37.3 องศาเซลเซียส ความชื้นที่ 65 % พอหัวฟันทม มันก็ทำให้มีปัญหา ตอนแรกพ่อก็ได้แต่พยายามฝ้าสังเกตและหมั่นดูแลตู้เพื่อรับมือกับปัญหา ตอนหลังทางปิตทองนำตู้ปั่นไฟมาให้ ปัญหาก็เลยหมดไป”* พ่อสะอาดเล่า

นอกจากปัญหาเรื่องตู้ฟักไข่แล้ว สุนัขกับงูก็เป็นสัตว์สองชนิดที่สร้างปัญหาให้กับพ่อสะอาดอยู่บ้าง เพราะบางครั้งมันแอบเข้ากินไก่และไข่ในเล้า ที่ผ่านมาพ่อสะอาดแก้ปัญหานี้โดยการหมั่นคอยตรวจตราและทำให้อบๆ เล้าเตียนโล่งอยู่เสมอ

ส่วนในอนาคตจะเทพื้นปูนเล้าไก่ทั้งหมด เพื่อสร้างความสะดวกในการตรวจตรา และทำให้พื้นที่ไม่เอื้อให้มียุงอยู่อาศัยและบุกรุก

รายได้เพิ่มชีวิตเปลี่ยน

ปัจจุบันพ่อสะอาดเลี้ยงพ่อแม่พันธุ์ไก่ประดู่หางดำประมาณ 160 ตัว โดยแบ่งเป็นพ่อพันธุ์ 40 ตัว และแม่พันธุ์ 120 ตัว พ่อสะอาดบอกว่า ตอนนี้มีรายได้จากการขายลูกไก่ให้กับสมาชิกในกลุ่มเลี้ยงไก่ด้วยกันประมาณ 200 ตัวต่อสัปดาห์ ตัวละ 20 บาท หรือประมาณ 4,000 - 5,000 บาทต่อสัปดาห์ นอกจากนี้แล้ว แม่ไก่ตัวไหนปลดระวาง ก็จะมีจำหน่ายออกปีละครั้ง ในราคา กิโลกรัมละ 40 บาท เมื่อปี 2562 พ่อสะอาดนำแม่ไก่ปลดระวางออกจำหน่ายจำนวน 50 ตัว เมื่อหักต้นทุนค่าอาหารกับค่าไฟที่ตกเดือนละประมาณ 10,000 บาท รายได้ที่เหลือของพ่อสะอาดสามารถนำไปใช้จ่ายดูแลครอบครัวได้อย่างสบาย

พ่อสะอาดเล่าว่า ตอนที่ร่วมงานกับปิดทองใหม่ฯ แม้แต่น้องชายของตัวเองก็ไม่คิดว่าการเลี้ยงไก่จะทำให้ครอบครัวอยู่รอด แต่พอได้เห็นผลที่เกิดขึ้น ปัจจุบันน้องชายยอมรับและภาคภูมิใจในตัวพ่อสะอาดเป็นอย่างมาก ทั้งเป็นคนรับลูกไก่ไปช่วยขาย หรือไม่ก็ช่วยเชียร์ ช่วยแนะนำ คนอื่นๆ อยู่ตลอดเวลาว่าตนมีลูกไก่จำหน่าย

นอกจากความเปลี่ยนแปลงเรื่องรายได้ที่เพิ่มขึ้นแล้ว พ่อสะอาดพบว่า หลังจากเลี้ยงไก่อย่างจริงจัง ตัวเองมีความรับผิดชอบ ละเอียดยรอบคอบ แต่ใจเย็นขึ้นกว่าแต่ก่อนเป็นอย่างมาก

“อยู่กับไก่ ไก่มันก็ทำให้เราใจเย็น และรอบคอบขึ้น ถ้าใจร้อนหรือเดินเล่อเลี้ยงไปก็ไม่ได้ผลดอก ไก่มันลิตายเอายกเค้า แต่ถ้าใส่ใจ รับผิดชอบ ใจเย็นและไม่ท้อง่ายๆ ไม่วันใดวันหนึ่งมันก็ได้ผล ตอนแรกๆพ่อก็ยังใจร้อน ไม่รอบคอบ ไก่โดนสุนัขกัดไปหลายครั้ง พ่อก็ท้อเหมือนกันนะ แต่พอกัดฟันสู้ต่อ มันก็มาถึงวันนี้ได้” พ่อสะอาดกล่าว

ตอนภาคที่คาคหวั

อนาคต พ่อสะอาดคิดอยากทดลองเลี้ยงไก่ใน “ทรงตับ” ดูบ้าง เพราะมีคนบอกว่าไก่จะไข่มากกว่า แม้จะมีข้อเสียตรงที่อาจจะทำให้ไก่อ่อนแอ ไม่แข็งแรง แต่พ่อสะอาดก็ยังอยากทดลองเลี้ยงสักครั้ง “มันท้าทายดี” พ่อสะอาดว่า

แต่สิ่งที่อยากทำนอกเหนือจากนั้นก็คือ อยากถ่ายทอดความรู้ที่มีไปสู่คนอื่น ๆ “ตอนนี้พ่อคิดว่าตัวเองมีความชำนาญในการเลี้ยงไก่พอสมควรแล้ว รู้แล้วว่าทำยังไงให้ไก่โต สมบูรณ์ เวลามีปัญหาที่รู้แล้วว่าต้องแก้ปัญหายังไง พักไข่ด้วยตัวพ่อก็เข้าใจมันหมดแล้ว ถ้ามีใครสนใจจริงๆ พ่ออยากนำความรู้ที่มีถ่ายทอดให้เขา เขาจะได้มีอาชีพมีรายได้ ตอนนี้มีการตลาดเท่านั้นที่พ่อยังไม่เก่งพอ ต่อไปเมื่อไม่มีปิดทอง พ่อก็ยังคิดไม่ออกว่าใครจะมาเป็นพี่เลี้ยงในเรื่องนี้” พ่อสะอาดกล่าว

นายสะอาด อุซพันธ์

อายุ 44 ปี หมู่ 7 บ้านทุ่งโป่ง ต.ทุ่งโป่ง อ.อุบลรัตน์ จ.ขอนแก่น

จรูญ สุขโนนทอง

สุขใจได้เพราะพันธุ์ไก่ประดู่หางดำ

“แม่ติใจจนพูดไม่ออก จะตื่นจะนอนแม่ก็ติใจ
เพราะเขามาช่วยให้เรามีรายได้ขึ้น”

ชอบเลี้ยงไก่มาแต่โหมแต่ไร

แม่จรรูญ สุขโนนทอง เข้าร่วมกิจกรรมเลี้ยงไก่พันธุ์ประดู่หางดำกับโครงการ
ปิดทองหลังพระฯ เมื่อปี 2560 เดิมเป็นคนชอบเลี้ยงไก่อยู่แล้ว เคยเลี้ยงไก่อ่านมา
ราว 40 - 50 ตัว เลี้ยงด้วยเศษข้าวเศษอาหารจากบ้านเรือนเป็นหลัก ให้ข้าวสารข้าว
เปลือกบ้างเป็นบางโอกาส ตอนนั้นเลี้ยงไว้ประกอบเป็นอาหารเป็นส่วนใหญ่ ขายให้
กับคนในหมู่บ้านบ้างหากใครมีความประสงค์จะซื้อ

แม่จรรูญชอบเลี้ยงไก่ ถึงขนาดเวลาเก็บไข่ ยังต้องคุยกับไก่ “บ่เกียด้อ ถ้ามา
ตอดงะ” นอกจากเลี้ยงไก่แล้ว แม่จรรูญยังเคยเลี้ยงหมู แต่มีประสบการณ์ที่ไม่ดีนัก
เพราะถูกคนรับซื้อหลอก ไม่ยอมจ่ายค่าหมูให้ครบตามราคาที่ตกลงกัน “เขามาเอา
หมูแม่ไป จ่ายมาแค่บางส่วน แล้วก็หายไปเลย” แม่จรรูญเล่าน้ำเสียงอันขมขื่น

ต่างกับการเลี้ยงไก่ ที่ไม่เคยทำให้แม่จรรูญระงำซ้ำซอก มีแต่จะนำมาความสุข
มาให้ ทั้งในแง่การเป็นอาหาร เป็นรายได้ และความเพลิดเพลินเจริญใจเวลาได้นั่ง
ดูลูกไก่ที่ตัวเองอนุบาลค้ำชูเชี่ยอาหารและเจริญเติบโตขึ้นทุกวัน

แม่คนอื่นไม่สนใจ แต่เห็นว่าใช่ ก็เลือก

จากโรงเรียนเลี้ยง
หมูที่ทิ้งร้าง เมื่อได้รับการ
ปรับปรุงต่อเติมก็กลายเป็น
เป็นเล้าไก่ของแม่จรรยา
เป็นเล้าไก่ที่มีไว้เพื่อผลิต
ลูกไก่ขาย ตามที่ได้ร่วม
กับโครงการปิดทองหลัง
พระฯ แม่จรรยาเล่าว่า ยัง
จำวันแรกของการเข้า
ร่วมประชุมกับโครงการ

เป็นอย่างดี วันนั้นมีการประชุมกันราวร้อยสองร้อยคน ส่วนใหญ่ทุกคนต้องการ
เลี้ยงไก่ขุน ไม่มีใครสนใจที่จะเป็นผู้ผลิตลูกไก่ขายเลย “วันนั้น มีแต่คนสนใจไก่ขุน
เพราะคงคิดว่าง่ายกว่า ไม่ยุ่งยาก แต่แม่ชอบ แม่ก็เลยรับเรื่องการผลิตลูกไก่
ซึ่งวิทยากรก็พอใจ เพราะแม่อยากทำจริงๆ” แม่จรรยาย้อนที่มาในวันแรก ก่อนจะมี
การฝึกอบรมในครั้งถัดมา

“หลังประชุมครั้งนั้น ก็มีการอบรมให้กับกลุ่มผู้ผลิตว่าต้องรู้อะไร ต้องทำอะไร
อย่างไรบ้าง สำหรับการผลิตลูกไก่ของแม่ก็ไม่ใช่ว่าเรื่องยากแต่อย่างใด เพราะคุณคลี
กับการเลี้ยงไก่มานาน ถ้าฝึกแล้ว ขุนได้ขนาดแล้ว ไม่มีคนซื้อ ก็ไม่เป็นไร แม่เลี้ยงไว้
ขายเองก็ได้”

หลังอบรม แม่จรรยาได้รับแม่ไก่พันธุ์ประดู่หางดำมาเลี้ยงมาจำนวน 10 ตัว
ในช่วงปีแรกยังเลี้ยงปนกับไก่บ้านที่เลี้ยงอยู่เดิม แต่งวดแรกที่ไก่ฟักออกมา ได้ลูกไก่
พันธุ์ที่ต้องการเพียง 4-5 ตัว ทั้งที่ควรได้ถึง 14 - 15 ตัว

แม่จรรยาเผยประสบการณ์ว่า เป็นเพราะไก่บ้านไปรบกวนตอนไก่พันธุ์ผสม
พันธุ์กัน ทำให้มันไม่สามารถผสมกันได้เต็มที่ ต่อมาทางปิดทองพร้อมด้วยนักวิชาการ
จากมหาวิทยาลัยขอนแก่นคนหนึ่ง ชื่อ “อาจารย์บอย” ได้นำพ่อพันธุ์แม่พันธุ์มา

ให้เพิ่ม รวมแล้วเกือบ 200 ตัว จึงได้แยกระหว่างไก่บ้านกับไก่ที่โครงการนำมาให้ออกจากกันอย่างชัดเจน ทำให้มีลูกไก่ครั้งต่อมาเพิ่มเป็น 60 ตัว แต่ลูกไก่จำนวนมากก็ไม่วายต้องประสบปัญหาขาและนิ้วหักงอ แม่จรรยาพยายามหาทางแก้ปัญหาและจนปัญญาอยู่นาน ภายหลังจึงได้

รับการสอนให้รู้จักวิธีแก้ไขจากนักวิชาการคนเดิม ปัญหาดังกล่าวก็หมดไป

กระนั้น ก็ยังต้องประสบปัญหาลูกไก่ไม่ได้ขนาดตามมาอีก ทั้งนี้ก็เพราะหัวอาหารที่ใช้ขุนลูกไก่มีราคาแพง แม่จรรยาจึงต้องลงปริมาณเพื่อลดค่าใช้จ่าย ไม่นึกว่าจะส่งผลให้ลูกไก่มีขนาดเล็กกว่าที่ควรจะเป็น ปัญหา

ข้อนี้ได้รับการคลี่คลายโดยการแนะนำของจากอาจารย์บอยอีกครั้ง โดยบอกให้แม่จรรยา นำพืชสีเขียวให้ไก่กินทดแทนสารอาหารที่สูญเสียไปจากการลดต้นทุน แม่จรรยาเลยหาหญ้าหวานผักบั้งจีน และหญ้าในธรรมชาติมาเป็นอาหารเสริมให้ไก่ยิ่งให้ ยิ่งสังเกต แม่จรรยาก็พบว่าไก่ชอบหญ้าหวานเป็นพิเศษ

“แม่เอาผัก เอาหญ้าเสริมให้ไก่มาเรื่อยๆ ก็พบว่าไก่จะชอบหญ้าหวานมากที่สุด แม่ก็เลยต้องหาหญ้าหวานให้มันกินทุกวัน วันละหอบ” แม่จรรยากล่าว

นอกจากการให้พืชสีเขียวเป็นอาหารเสริม จนลูกไก่โตตามวัยเป็นที่น่าพอใจแล้ว แม่จรรยาก็บอกอีกว่า ปริมาณอาหารที่ให้ไก่ในแต่ละวันก็ส่งผลต่อการโตเร็ว

โตซ้ำของไก่อีกด้วย บางทีการให้อาหารที่เยอะเกินไป ก็ไม่มีประโยชน์ “ส่วนใหญ่แม่จะเลี้ยงไก่ไปตามธรรมชาติเวลาให้อาหารก็จะให้แต่พอดีๆ ไม่เยอะเกินไปให้เยอะไปก็สิ้นเปลืองเปล่าๆ ธรรมชาติของไก่ประดู่หางดำก็จะเขี่ยดินไปกลบทิ้งเสียมาก” แม่จรรยาบอกเล่าประสบการณ์อย่างผู้รู้

เลี้ยงไก่อนุบาลลูกไก่มาจนชำนาญ แม่จรรยาบอกว่า สิ่งสำคัญในการฝึกฝนให้ชำนาญคือ ระยะเวลาจะต้องทำตามคำแนะนำของผู้รู้อย่างละเอียด ต้องละเอียดรอบคอบ เดินดูอุณหภูมิในการอนุบาลทั้งช่วงเช้า เย็น และช่วงเย็นอย่าได้ขาด ฝึกสังเกตพฤติกรรมของไก่ และสำรวจปัญหาที่อาจเกิดขึ้นให้ถี่ถ้วน ไม่เช่นนั้นก็จะเป็นการลงแรงลงใจที่สูญเปล่า

ทุกวันนี้แม่จรรยาเป็นแรงงานหลักในการดูแลไก่ 500 ตัว แต่หลานที่เป็นทั้งแรงงานเสริมและกำลังใจที่สำคัญในการเลี้ยงไก่ได้สำเร็จมาถึงทุกวันนี้

“ความเอาใจใส่สำคัญมาก ถ้าเลี้ยงทั้งเลี้ยงขวางเหมือนเลี้ยงไก่บ้าน ก็จะได้ลูกไก่เหมือนกัน แต่จะไม่พอต่อปริมาณที่เราต้องการจะขาย” แม่จรรยากล่าว

ดอกผลของความรัก

การเลี้ยงไก่ประดู่หางดำ อนุบาลลูกไก่ขายร่วมกับโครงการมาสองปีว่า นอกจากจะได้ความรู้ ประสบการณ์ และความมั่นใจเรื่องตลาดที่เพิ่มขึ้นแล้ว แม่จรรยาบอกว่า จากที่เมื่อก่อนเลี้ยงไก่เป็นรายได้เสริม แต่ตอนนี้ รายได้เพิ่มขึ้นจนสามารถนำไปทยอยใช้หนี้ได้ “แต่ก่อนไม่มีเงินสิใช้หนี้ คับบ่ได้ขายงัวจะบ่มีเงิน เดี่ยวนี้มีเงินให้หนี้อยู่ แต่ยังบ่ทันมีเก็บ อนาคตหากยังอยู่แบบนี้ มีเก็บแน่นอน” แม่จรรยาบอกอย่างมั่นใจ

รายได้เดิมจากที่เลี้ยงไก่เพื่อเป็นอาหารและขายให้กับเพื่อนบ้านที่มาซื้อประมาณ 500 บาทต่อเดือน เมื่อมาเป็นผู้ผลิตลูกไก่และขุนไก่ประดู่หางดำขายทำให้รายได้เป็นกอบเป็นกำตกเดือนละประมาณ 9,000-12,000 บาท

ความมั่นใจของแม่จรรยา ไม่ได้เกิดขึ้นอย่างลอยๆ แต่ตั้งอยู่บนความเป็นเหตุเป็นผลอย่างชัดเจน เพราะในปัจจุบันด้วยรสชาติที่อร่อย เป็นเอกลักษณ์ มีการนิยมเลี้ยงและนำไก่ประดู่หางดำไปประกอบอาหารจนตลาดกว้างขึ้นเรื่อยๆ “ทุกวันนี้ นอกจากเอาใจใส่ไก่ที่เลี้ยงแล้ว แม่ยังต้องไปประชุมอีกด้วย” แม่จรรยาบอกเล่า บทบาทใหม่ที่เข้ามาในวัยชรา

แม้จะแก่แล้วแต่แม่ก็สนุกเวลาได้ประชุมกับโครงการ เพราะได้ความรู้ใหม่ๆ มาใช้เลี้ยงไก่อยู่เสมอๆ “แม้ดีใจแรงแที่เขานำมาส่งเสริม จะตื่นจะนอนแม่ก็ดีใจ เพราะมันทำให้แม่มีรายได้เพิ่มขึ้นมาอายุปุ่นนี้แล้วเราไปทำไรก็ไม่ไหว” แม่จรรยากล่าว

ความฝันของคนวัย 60

สำหรับในอนาคต แม่จรรยาอยากให้การเลี้ยงอนุบาลไก่ของตัวเองเป็นระบบฟาร์มเหมือนกับฟาร์มในจังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งโครงการเคยพาไปศึกษาดูงานเมื่อตอนเข้าร่วมโครงการในปีแรก แม่จรรยารู้เลยว่า ฟาร์มลักษณะดังกล่าวต้องใช้เงินทุนสูงและเป็นไปได้ยากมากสำหรับคนแก่คนหนึ่ง แต่แค่นี้ก็จินตนาการถึงครั้งใด ความสุขก็เกิดขึ้นในใจของแม่จรรยาทุกครั้ง

สิ่งที่แม่จรรยาทำได้จริงๆ ในตอนนี้ และจะทำให้เกิดผลดีในอนาคตก็คือ การไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคในการเลี้ยงไก่แบบเล็กๆ ของตนเอง “ตอนไปดูที่ร้อยเอ็ด เจ้าของฟาร์มบอกว่าเคยขาดทุนหนักมาก แต่ก็ไม่ท้อ แม่กลับมาคิดว่า เขาไม่เคยท้อ เราก็ท้อไม่ได้” แม่จรรยาสรุป

จรรยา สุขโนนกอม อายุ 66 ปี

บ้านจระเข้สงเคราะห์ หมู่ที่ 2 ต.ทุ่งโป่ง อ.อุบลรัตน์ จ.ขอนแก่น

ละมัย น้อยคุณ

ความรู้คู่คุณธรรม

“บ่าซ้อสัตย์ต่อกันแล้ว
ผู้ใดจะมาซ้อสัตย์ต่อเฮา”

บนเส้นทางที่ไม่ได้ โรยไปด้วยกลีบกุหลาบ

แม่ละมัยมีพื้นฐานเป็นคนชอบลองผิดลองถูก และรักทำการเกษตรเป็นชีวิตจิตใจ ทั้งทำนา เลี้ยงหมู เลี้ยงไก่ และปลูกผักไว้กินเอง ปัจจุบันแม่ละมัยและพ่อปรีชา ผู้เป็นสามี ทำการเกษตรในพื้นที่ 7 ไร่ เลี้ยงดูตนเองและหลานๆ รวม 7 ชีวิต ทั้งสองคนยึดการทำเกษตรเป็นอาชีพก็เพราะสืบทอดมาตั้งแต่บรรพบุรุษ และไม่ต้องการให้ที่ดินของตนเองรกร้างว่างเปล่า ก่อนหน้านี้อาชีพเกษตรกรรมของทั้ง

สองคู่่มๆ ดอนๆ เหมือนกับเกษตรกรจำนวนมาก แต่โชคดี ไม่ว่าจะประสบปัญหาอุปสรรคอะไร ทั้งสองมักจะฝ่าฟันมาได้ ไม่ตกต่ำซ้ำซากจนสิ้นใจไม่ตก

แม่ละมัยเข้าร่วมกิจกรรมกับโครงการปิดทองหลังพระฯ เมื่อปี 2559 เริ่มจากการเลี้ยงไก่ขุน แต่เลี้ยงไปสักพัก กลับโชคร้าย เจอโรคระบาดทำให้

ไถ่ตายเกลี้ยง ต้องพักคอก ไม่สามารถเลี้ยงได้ต่อ สองปีต่อมาแม่ละมัยได้ขอรับการสนับสนุนจากโครงการปิดทองหลังพระฯ อีกครั้ง โดยโครงการช่วยออกทุนให้ก่อนเพื่อขุดเจาะน้ำบาดาลและทำระบบสูบน้ำโดยพลังงานแสงอาทิตย์ เมื่อมีแหล่งน้ำและระบบสปริงเกอร์ที่ได้มาตรฐาน เธอจึงหันมาปลูกผักขาย เพื่อจะได้นำรายได้ผ่อนส่งโครงการให้ครบตามกำหนดภายใน 3 ปี เธอเริ่มปลูกผักในปี 2562 แต่ปีนั้นเกิดภาวะอากาศร้อนจัดทำให้เกิดโรคในผัก ไม่ว่าจะเป็นโรครากเน่าโคนเน่า โรคไหม้ ฯลฯ แม่ละมัยเล่าว่า ตอนนั้นปลูกคื่นช่าย 28 แปลงๆ ละ 5 เมตร ผักเกิดโรคทั้งแปลง เก็บผลผลิตทั้งหมดได้เพียงแค่ 7 ชีด

ตอนแรกแม้จะเห็นว่าผักผิดปกติ แต่เธอไม่รู้ว่าเป็นผักเกิดโรค จึงไม่หารายละเอียดในการดูแลรักษาและป้องกัน ตอนนั้นเธอจึงทำได้แค่ หวานปุ๋ยคอกในแปลงผักหวังให้มันเจริญงอกงาม แต่กลับกลายเป็นว่า ยิ่งหวานยิ่งทำให้โรคระบาดเพิ่มขึ้น ผลที่ออกมาคือขาดทุน แต่สิ่งที่ได้คือบทเรียนและประสบการณ์ เพราะจากปัญหาที่เกิดขึ้นในครั้งนั้น ทำให้แม่ละมัยกลับมาทบทวนความรู้การปลูกผักที่มีในตัว โดยเธอพบว่า การปลูกผักนั้น ต้องเตรียมดินให้มีความพร้อมและมีอุดมสมบูรณ์เป็นเบื้องต้น

ตอนเลี้ยงหมู เธอเคยตักขี้หมูรดไปบนดิน ทั้งทับถมไว้นานๆ แล้วใช้ดินนั้นมาปลูกผัก ผักได้ผลดีไม่เคยเกิดโรคแต่อย่างใด เมื่อนึกทบทวนได้เช่นนั้น เธอจึงนำความรู้เดิมนำกลับมาปรับใช้อีกครั้งหนึ่ง โดยในขั้นของการเตรียมแปลง เธอนำดินผสมขี้ไก่แล้วรดน้ำทิ้งไว้นานอย่างน้อย 1 สัปดาห์หรือนานจนกว่าจะเห็นมียอดหญ้าแทงขึ้นมายอดหญ้าเหล่านั้นเป็นสัญญาณว่าดินพร้อมเพาะปลูกได้แล้ว

แม่ละมัยบอกว่า วิธีการดังกล่าว เป็นการปรับไม่ให้ดินเค็มจัด เพราะถ้าเค็มเกินไปจะส่งผลทำให้ผักเกิดโรคต่างๆ ได้ง่าย เมื่อดินพร้อม เธอจะใช้จอบพรวนดินอีกทีหนึ่ง แล้วหวานเมล็ดผักที่ต้องการปลูก หลังหวานก็จะนำฟางข้าวคลุมบนแปลงอีกทีหนึ่ง “เพื่อให้ดินเก็บความชุ่มชื้น” เธอว่า

ความรู้ใหม่และผลที่เกิดขึ้น

ปัจจุบันนี้แม่ละมัยได้รับคำแนะนำเทคนิคต่างๆ เพิ่มเติมจากโครงการปิดทองหลังพระฯ และหน่วยงานภาครัฐ จึงทำให้รู้วิธีการจัดการในแปลงผักได้ดีกว่าแต่ก่อนเป็นอย่างมาก ตอนนี้เธอเลือกปลูกผัก 3 ชนิด คือ ผักคื่นช่าย ผักชีและผักสลัด เพราะทั้ง 3 ชนิดไม่จำเป็นต้องฉีดสารเคมี ส่วนผักที่ปลูกได้ก็จะส่งขายผ่านกลุ่มที่เธอเป็นสมาชิก

แม่ละมัยเล่าว่าก่อนที่จะตัดสินใจเข้าร่วมโครงการ มีเจ้าหน้าที่มาบอกเล่าถึงประโยชน์

ที่จะได้รับหลังจากเข้าร่วมโครงการไม่ว่าจะเป็นเรื่องตลาดที่แน่นอน และการช่วยทำระบบน้ำให้ดีขึ้น เธอจึงตัดสินใจเข้าร่วมอย่างไม่ลังเล **“ยังพอมีแรงกำลัง ก็เลยอยากทำ”** แม่ละมัยกล่าว

หลังการตัดสินใจ แม่ละมัยมีโอกาสได้เข้าร่วมประชุมกับโครงการประชุมแต่ละครั้งจะมีการพูดคุย แลกเปลี่ยนถึงปัญหา และเทคนิคการดูแลผักร่วมกับเกษตรกรคนอื่นที่เข้าร่วมโครงการ ซึ่งการได้แลกเปลี่ยนกันนี้เองที่ทำให้การปลูกผักของแม่ละมัยมีการพัฒนาขึ้นเรื่อยๆ

ด้านพ่อปรีชาผู้เป็นสามีเล่าว่าพื้นที่ของตนไม่เคยใช้ปุ๋ยเคมี ให้แค่ปุ๋ยขี้ไก่ ส่วนการรดน้ำก็ใช้ระบบพลังงานแสงอาทิตย์สูบบ่อบาดาล โดยระบบเดียวกับน้ำที่ใช้ในบ้าน บางครั้งการรดน้ำผักในช่วงเย็นจะทำให้หน้าในบ้านไม่ไหล แต่ก็ไม่ใช่ปัญหาอะไร น้ำในบ้านค่อยใช้หลังรดน้ำผักเสร็จก็ได้

นอกจากนี้พ่อปรีชายังเล่าให้ฟังว่า การใช้ผ้าสแลนคลุมแปลงผักจะทำให้รสชาติของผักดีขึ้น อย่างผักสลัดก็จะผลผลิตที่ขาวอวบน้ำและกรอบหวาน ต่างจากการปล่อยให้

เติบโตกลางแจ้ง ที่แม่จะโตเร็ว เขียวสวย ใบหนา แต่รสชาติจะขม ด้วยเหตุที่สามารถปลูกผักได้คุณภาพและไม่มีสารเคมีเช่นนี้ จึงทำให้ทุกวันนี้แม่ละมัยและพ่อปรีชามีครุหม่อ เป็นลูกค้าประจำจำนวนมาก “หม่อที่โรงพยาบาลเพิ่มกินแล้วสบาย ทั้งครุหม่อ แม่ได้กินแล้วก็ชื่นใจ” แม่ละมัยเล่าด้วยความภูมิใจ

ข้อสัถย์ต่อกลุ่มเท่ากับข้อสัถย์ต่อตนเอง

ผักชี ขึ้นฉาย เป็นผักที่แม่ละมัยนำส่งทางโครงการปิดทองหลังพระทั้งหมด “ราคาถูกแม่ก็ขายที่นี้ราคาแพงแม่ก็ขายที่นี้” แม่ละมัยบอก สิ่งที่แม่ละมัยปฏิบัติ ต่างจากเกษตรกรคนอื่น ๆ ที่มักจะไขว่คว้าเวลาที่มีแหล่งขายที่ให้ราคาดีกว่า แม่ละมัยบอกว่าที่ทำเช่นนั้นก็เพราะต้องการทำงานอย่างซื่อสัตย์กับโครงการที่ช่วยเหลือเธอมาตลอด

“ปิดทองเขาจะมีการนำเงินเข้ากลุ่ม 10 เปอร์เซ็นต์เพื่อไว้พัฒนากลุ่ม ต่างจากไปขายที่อื่น ที่ไม่มีเงินเข้ากลุ่มสักสตางค์ แล้วแบบนี้แม่จะเอาผักไปขายที่อื่นได้อย่างไร” เธอบอกเล่าถึงความซื่อสัตย์ของตัวเอง ไม่ใช่แค่ นำผักมาขายให้โครงการแหล่งเดียวเท่านั้น บางครั้งแม่ละมัยถึงกับเสนอให้โครงการซื้อผักของเธอในราคาที่ต่ำลงด้วย เพราะคิดว่าผลผลิตมีมากเกินไป

“อย่างเมื่อเดือนมกราคมที่ผ่านมา แม่ได้ผักชีถึง 100 กิโลกรัม จึงเสนอกับทางปิดทองว่าให้ซื้อแค่ กก.ละ 20 บาทพอ ผักมีเยอะเกินไป แม่ส่งสารเขา กลับเขาจะแบกรับภาระ แต่ทางปิดทองก็ยังยืนยันให้ราคา กก.ละ 25 บาท ตามท้องตลาด แม่ก็เลยต้องขายตามที่เขาบอก”

“หรืออย่างคืนซ้ายแม่ก็จะขายแค่ 30 บาท เพราะคิดว่าเท่านี้ก็จะได้เยอะแล้ว แต่ปิดทองก็ยังยืนยันที่จะซื้อที่ 35 บาท” แม่ละมัยเล่าให้ฟังอย่างอึ้งใจ

ทุกครั้งที่เราประชุมกันที่สำนักงานปิดทอง แม่ละมัยเล่าให้ฟังว่า มักจะมีการคุยกันเสมอๆ ว่าให้เกษตรกรทุกคนคอยช่วยเหลือกัน ฟังพากัน และ

ซื้อสัตย์ต่อกัน ถ้าไม่เช่นนั้น ไม่วันใดก็จะล้มกันไปหมด “**บ่ซื้อสัตย์ต่อกันแล้วผู้ใด
จะมาซื้อสัตย์ต่อเฮา**” แม่ละมัยกล่าว

จากวันเริ่มต้นถึงวันนี้

จากคนอยู่แต่บ้าน เลี้ยงหลาน
ปลูกผัก เลี้ยงสัตว์ ไปตามประสา
ไม่ค่อยมีโอกาสเห็นหรือได้เรียนรู้
อะไรแปลกใหม่ แต่พอมาเข้าร่วม
โครงการกับปิดทองแม่ละมัยมี
โอกาสเข้าสังคมมากขึ้น ได้รู้จัก
ชาวสวนคนอื่นๆ มากขึ้น ที่สำคัญ
ได้เรียนรู้เทคนิควิธีการปลูกผักต่างๆ
จากการไปศึกษาดูงาน และพูดคุย
แลกเปลี่ยนที่สามารถนำมาปรับ
ใช้ในพื้นที่แปลงผักของตนได้

แม่ละมัยยังเผยอีกว่า ทุกวันนี้
นอกจากความรู้ที่ได้จากโครงการ
แล้ว เธอยังหาความรู้จาก Youtube
โดยการให้หลานช่วยพิมพ์เพื่อค้นหา
ให้อีกด้วย ความรู้ที่แม่ละมัยได้
จาก Youtube ส่วนใหญ่เป็นความรู้
เกี่ยวกับวิธีการดูแล และการป้องกัน
โรคที่เกิดกับขึ้นฉ่าย นอกจากนี้
ก็เป็นการติดตามการทำเกษตร
ของเกษตรกรท่านหนึ่งในจังหวัด
อุบลราชธานี ที่ปลูกขึ้นฉ่ายส่ง
ตลาดไท

“ดูแลมันทำให้แม่มีแรงฮึดสู้” เธอว่า ไม่เพียงเท่านั้น แม้แต่เทคนิคการเก็บเมล็ดพันธุ์ไว้ปลูกเอง แม่ละมัยก็ใช้ Youtube เป็นแหล่งศึกษาหาความรู้ “ที่ศรีสะเกษ เกษตรกรคนหนึ่งเพาะเมล็ดพันธุ์ผักซีฝรั่งไว้ปลูกเอง แม่ดูแล้วชอบมาก เพราะเป็นความรู้ที่สามารถนำมาใช้เพื่อลดรายจ่ายในการไปซื้อเมล็ดพันธุ์จากร้านมาได้ แม่เองก็เคยลองเอาเมล็ดผักซีฝรั่งที่เก็บได้ไปตากแดดไว้ 1 สัปดาห์ แล้วค่อยนำไปหว่านตามคำที่ชาแนะนำ ซึ่งเจริญเติบโตดีและโตดีกว่าที่เราไปซื้อเมล็ดตามท้องตลาดเสียอีก” เธอเล่าอย่างภาคภูมิใจในผลงาน

ในอนาคต แม่ละมัยอยากเพาะเมล็ดคืนซ้ายให้ชำนาญ เพื่อจะได้เก็บไว้ปลูกเอง ไม่ต้องหาซื้อจากท้องตลาดในราคาแพงๆ “ตอนนี้ แม่ก็นำความรู้จาก Youtube มาเริ่มฝึกฝนแล้ว ต่อไปแม่ต้องทำได้อย่างชำนาญแน่ๆ” เธอมั่นใจ

แรงงานหลักคือ แม่ละมัยกับพ่อปรีชา มีหลานๆ มาช่วยบ้างในช่วงวันหยุด เช่น หลานชายในวัย 15 จะช่วยไถแปลงดินเพื่อเตรียมเพาะปลูก หลานสาวจะช่วยในการเก็บผัก คัดแยก มัดขายส่งให้กับปิดทอง

นางละมัย น้อยคุณ อายุ 58 ปี

บ้านจระเข้สงเคราะห์ หมู่ที่ 2 ต.ทุ่งโป่ง อ.อุบลรัตน์ จ.ขอนแก่น

วิรัตน์ วงศ์สทิพย์ ธนาคารชุมชน... ภูมิคุ้มกันของชุมชน

กำเนิดขอ ธนาคารชุมชน ตำบลทุ่งโป่ง

ธนาคารชุมชน ตำบล
ทุ่งโป่ง เริ่มจัดตั้งขึ้นเมื่อ
วันที่ 5 มิถุนายน 2562
มีเป้าหมายเพื่อสนับสนุน
เกษตรกรในการจัดการ

เงินทุนเป็นแหล่งเก็บออมและช่วยเหลือเรื่องสินเชื่อทดแทนการที่เกษตรกรต้อง
ไปกู้เงินนอกระบบ ซึ่งทำให้ต้องเป็นหนี้ไม่รู้จบ

แรกเริ่มก่อตั้งมีสมาชิก 50 คน สามารถรวบรวมเงินทุนก้อนแรกจาก
คณะกรรมการ สมาชิก และคนนอกชุมชนที่ต้องการออมเงินได้จำนวน 17,000 บาท
ตอนจัดตั้ง คณะกรรมการได้ร่างกำหนดกฎระเบียบต่างๆ ของธนาคารอย่างชัดเจน
โดยมีโครงการปิดทองหลังพระฯ เป็นที่ปรึกษาและให้คำแนะนำในทุกขั้นตอน

แม้ตอนนั้นธนาคารยังไม่ได้จดทะเบียนอย่างเป็นทางการก็ตาม

ปัจจุบันธนาคารชุมชนมีสมาชิกทั้งหมด 112 ราย สมาชิกส่วนใหญ่ที่เพิ่มเข้ามาคือเกษตรกรจากกลุ่มต่างๆ ที่โครงการปิดทองหลังพระฯ ทำงานด้วย ส่วนเป็นบุคคลทั่วไปที่สนใจเข้าร่วม มีทั้งจากในและนอกชุมชน

เมื่อแบ่งประเภทสมาชิกแล้วพบว่า ธนาคารชุมชนมีสมาชิก 3 ประเภท

ประเภทที่ 1 สมาชิกสามัญ คือ บุคคลที่อยู่ในเขตตำบลทุ่งโป่ง มีอายุตั้งแต่ 20 - 69 ปี มีสิทธิในการฝาก ถอน กู้และรับเงินปันผลได้

ประเภทที่ 2 สมาชิกวิสามัญ คือ บุคคลที่อยู่ในเขตตำบลทุ่งโป่ง ที่มีอายุตั้งแต่แรกเกิด ถึง 19 ปี มีสิทธิในการฝาก ถอน แต่ไม่สามารถกู้เงินหรือค้ำประกันให้ผู้อื่นกู้ได้

ประเภทที่ 3 สมาชิกกิตติมศักดิ์ คือ บุคคลที่อยู่นอกเขตตำบลทุ่งโป่ง ที่เล็งเห็นความสำคัญในเจตนารมณ์ของการตั้งธนาคารชุมชน ต้องการสนับสนุนให้ธนาคารชุมชนทุ่งโป่งมีความเข้มแข็ง และอยากจะร่วมออมนเงิน

ธนาคารชุมชนเปิดทำการทุกวันที 5 ของเดือน โดยมีรายได้มาจากดอกเบี้ย

เงินฝากที่กลุ่มได้นำไปฝากกับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) และดอกเบี้ยเงินกู้ที่ปล่อยกู้ให้กับสมาชิก ในอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 1 บาทต่อเดือน

ก้าวแรกในฐานะประธาน ธนาคารชุมชน

พอวิรัตน์ ได้รับเลือกให้เป็นประธานธนาคารจากการลงมติในที่ประชุมของกลุ่มอาชีพต่างๆ ที่ปิดทองได้มาทำงานร่วมด้วย พอวิรัตน์เล่าว่า ธนาคารชุมชนตำบลทุ่งโป่งอยู่ในระยะเริ่มต้น ยังมีเรื่องต้องทำและพัฒนาอีกหลายด้าน ปัจจุบันยังมีคนบางกลุ่มที่ยังไม่เข้าใจในเป้าหมายของธนาคาร เนื่องจากหลายคนเคยได้ยินได้ฟังและมีประสบการณ์ที่ไม่ดีมาจากกลุ่มอื่นๆ ในอดีต จึงยังไม่เชื่อมั่น แต่ขณะเดียวกันก็มีหลายคนที่ให้ความร่วมมือและพร้อมทุ่มเทให้กับธนาคาร

ดังนั้นเป้าหมายในระยะแรกของธนาคารคือการสร้างความเชื่อมั่นให้สมาชิกและคนในชุมชน โดยพอวิรัตน์จะดึงเอาโครงการปิดทองหลังพระฯ ซึ่งเป็นจุดร่วมของทุกคนในชุมชน มาสร้างความมั่นใจให้กับสมาชิก เพราะธนาคารชุมชนแห่งนี้เกิดขึ้นได้ก็เพราะได้รับการสนับสนุนจากโครงการปิดทองหลังพระฯ มาแต่ต้น ขณะเดียวกันก็จะสร้างความเข้าใจที่ชัดเจนให้สมาชิกผ่านการประชุมทุกวันๆ 5 ของเดือน เพื่อให้พวกเขาจะได้ช่วยเป็นกระบอกเสียง ให้คนที่ยังไม่เชื่อมั่น ได้เปิดใจรับให้มากขึ้น

พอวิรัตน์เล่าว่า แม้การประชุมกรรมการธนาคารในบางครั้ง กรรมการอาจมาไม่ครบทุกคน เพราะมีภารกิจด้านอื่น แต่พอวิรัตน์ก็มั่นใจในความเข้มแข็งของคณะกรรมการที่พร้อมจะร่วมเดินไปข้างหน้าด้วยกัน ทุกวันนี้ กรรมการทุกคนก็พยายามให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่ ต่างก็ช่วยย้าจุดยืนและประชาสัมพันธ์ให้ชาวบ้านเข้าใจในเป้าหมายและผลดีที่ชาวบ้านจะได้รับจากธนาคาร

แผนงานเชิงรุก

สิ่งสำคัญในการดำเนินงานระยะต่อไปของธนาคารคือ ต้องสามารถช่วยแก้ปัญหาทุนและหนี้สินให้ชาวบ้านได้ หากแผนงานการสร้างเชื่อมั่นจากชาวบ้านในระยะแรกประสบความสำเร็จอย่างกว้างขวาง ขั้นตอนต่อไปคือการสร้างเงินทุนหมุนเวียนในธนาคารให้มากขึ้น

การสร้างทุนดังกล่าวต้องหาสมาชิกเพิ่มแบบเชิงรุก โดยการพิจารณาว่าจะติดต่อสมาชิกกลุ่มใด หรือคนใด ที่มีรายได้ทางการเกษตรที่มั่นคงหรือมีเงินหมุนเวียนอยู่สม่ำเสมอเข้ามาเป็นสมาชิก เช่น กลุ่มผู้นำชุมชนที่มีความน่าเชื่อถือ หรือกลุ่มอาชีพต่างๆ ที่มีรายได้ทุกวัน เป็นต้น

“อย่างเช่น กลุ่มผัก เขาขายผักทุกวัน มีรายได้เข้าทุกวัน สามารถนำเงินมาฝากที่กลุ่มได้เลย เงินฝากขั้นต่ำ 20 บาทก็สามารถฝากได้ อย่างเรามี 10 - 20 บาทไปฝากที่ธนาคารใหญ่ก็ ไปไม่ได้นะ อายเขา เงินเล็กน้อยหากไม่เก็บออมก็ถูกใช้จ่ายหมด แต่ถ้าเขามาฝากกับเราก็ดีกับเขาเอง ส่วนเราก็จะมีเงินทุนเพิ่มขึ้น” พอวิรัตน์บอก

ธนาคารชุมชน การจัดการทุนให้ชาวบ้านอย่างยั่งยืน

พอวิรัตน์เห็นว่า สิ่งที่เป็นความเสี่ยงต่อความมั่นคงของธนาคารคือการปล่อยกู้ให้ผู้ที่มีปัญหาเรื่องการส่งจ่ายเงินคืน ที่ผ่านมา กรรมการธนาคารป้องกันปัญหานี้โดยการไม่ปล่อยกู้ที่มาก เงินฝากของผู้กู้รวมกับเงินฝากของผู้ค้า เว้นแต่การกู้ของกลุ่มอาชีพก็จะอนุมัติให้ได้เยอะ เช่น กลุ่มเลี้ยงไก่ กลุ่มปลูกผักผสมผสาน กลุ่มไร่อ้อย เป็นต้น

ในการยื่นขอกู้เงิน ผู้กู้ต้องเตรียมหลักฐานให้ครบถ้วน คณะกรรมการธนาคารชุมชนก็ต้องพิจารณาการอนุมัติอย่างถี่ถ้วนและรอบด้าน รวมถึงการดูวินัยและความรับผิดชอบในอดีตของผู้กู้ด้วย

สิ่งที่ปัจจุบันจัยให้ธนาคารชุมชนเติบโตมั่นคงได้ คือเจตนารมณ์ที่จะแก้ปัญหาชุมชนด้วยชุมชนเอง ธนาคารชุมชนคือทางออกหนึ่งที่จะทำให้เกษตรกรหลุดพ้นจากหนี้จนระบบ สามารถเก็บออมเป็นทุนสำรองฉุกเฉินได้

“ปัญหาหลักของเกษตรกรในชุมชนเราคือขาดเงินที่ใช้ลงทุนประกอบอาชีพ ซึ่งตรงนี้แหละ ที่ธนาคารชุมชนจะเป็นตัวเลือกตัวช่วยในการแก้ปัญหา”

พอวิรัตน์รู้ว่า ธนาคารชุมชนไม่ใช่แหล่งเงินกู้ขนาดใหญ่ เป็นสถาบันการเงินเล็กๆ ที่ดำเนินการแบบค่อยเป็นค่อยไปโดยชาวบ้าน ดำเนินการกันแบบถ้อยทีถ้อยอาศัย แต่ถ้าสามารถ

ทำให้ค่อยเติบโตอย่างยั่งยืนได้ ผลประโยชน์ก็จะตกอยู่กับสมาชิกจริงๆ ไม่รั่วไหลไปข้างนอกเหมือนกับการนำเงินไปฝากธนาคารพาณิชย์อื่นๆ

หนี้นอกระบบจะสิ้นไป

พอวิรัตน์มุ่งหวังว่า ในระยะ 5-6 ปีข้างหน้า เมื่อคนในชุมชนเข้าร่วมการเก็บออมและแก้ปัญหานี้ นอกระบบโดยการช่วยเหลือของธนาคารแล้ว ชาวบ้านจะสามารถปลดหนี้ได้ โดยไม่ต้องไปยืมเงินนอกระบบอีก

ทั้งยังจะได้รับผลจากการออมในวันนี้เป็นเงินก้อนในอนาคต และมีแหล่งเงินทุนไว้กู้ในยามที่จำเป็น โดยที่ดอกเบี้ยไม่สูญหายไปไหน แต่ยังคงหมุนเวียนอยู่ในชุมชน

พันโทวิรัตน์ วงศ์สทิพย์

หมู่ที่ 1 บ้านโนนสะอาด ต.ทุ่งโป่ง อ.อุบลรัตน์ จ.ขอนแก่น

**มูลนิธิปิดทองหลังพระสืบสานแนวพระราชดำริ
และสถาบันส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมปิดทองหลังพระสืบสานแนวพระราชดำริ**

อาคารสยามทาวเวอร์ ชั้น ๒๖ เลขที่ ๙๘๙ ถ.พระราม ๑ ปทุมวัน กรุงเทพฯ ๑๐๓๓๐
โทรศัพท์ ๐๒-๖๑๑-๕๐๐๐ โทรสาร ๐๒-๖๕๘-๑๔๑๓ www.pidthong.org

